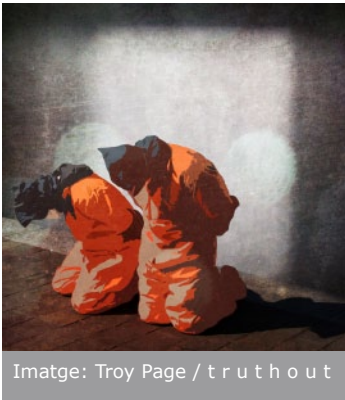


EDITORIAL

De la lluita contra el terror a les revoltes al món àrab, una dècada accelerada

Rafael Grasa

President de l'Institut Català Internacional per la Pau



Imatge: Troy Page / truthout

La perspectiva optimista sobre la postguerra freda, que s'endegà amb la il·lusió de convertir parcialment espases en arades mitjançant el "dividend per la pau" (dedicar part de la despesa militar mundial justificada per dècades d'enfrontament Est-Oest a desenvolupament), s'acabà sobtadament ara fa una dècada, amb els atemptats de l'11 de setembre de 2001 a Nova York i Washington.

Com mostren els articles i l'entrevista del monogràfic, els atemptats obriren una dècada accelerada, plena de canvis, tant a les polítiques internes com exteriors i de seguretat dels Estats Units i, de retruc, a la geopolítica global i a moltes regions i països del món, canvis en part encara vigents.

Les coses han anat canviant, a poc a poc, en particular a partir de la presidència d'Obama, tot i que queda encara molt per fer. Els darrers temps dos fets demanen atenció en fer el balanç de la dècada. Primer, la situació global de la lluita contra el terror, en mostrar-se que la inestabilitat de l'arc de crisi (Iraq, AfPak, Iran, Pròxim Orient...) és estructural i que no necessàriament millorarà amb la sortida de les tropes dels Estats Units i de l'OTAN prevista

per al 2014, entre d'altres coses per la revifada i capacitat d'acció de les franquícies d'Al-Qaida amb més components locals i més allunyades de la "marca" central. I, segon, en un sentit més positiu, perquè les revoltes àrabs que s'endegaren a Tunísia han mostrat que els pobles, tot i dècades de repressió i dictadura, es poden mobilitzar per satisfer necessitats bàsiques tant importants com la supervivència, la dignitat i la llibertat, deixant en un segon pla la seguretat física, enfrontant-se a policies i exèrcits. El món àrab s'ha revoltat, per primer cop en els dos darrers segles posant en primer pla de les seves reivindicacions demandes contra els seus propis règims i governants i no contra les potències colonials i neocolonials, deixant en ridícul milers de planes que sostenien que la llibertat no era un valor assumit per la població àrab.

Aquests dos fets ens permeten extreure una conclusió final: que no hi ha dreceres per resoldre problemes complexos, com la violència política i el terrorisme (una forma extrema de violència política) tan determinants en l'actual segle XXI, lluny de ser fenòmens específics de l'Islam o del Pròxim Orient (recordem Noruega i el terrorisme d'extrema dreta).

Per això cal reivindicar l'anàlisi i la proposta que feia Fred Halliday l'any 2004 per acarar la lluita contra el terror:

El repte bàsic que el món ha d'acarar en funció de l'11 de setembre i de tots els altres actes terroristes que l'han precedit i que el seguiran, és crear un ordre global que defensi la seguretat i alhora faci reals les aspiracions a l'equitat i al respecte mutu que la modernitat enlairà i proclamà però que fou tan espectacularment incapaç de satisfer. El terrorisme, per tant, és un problema mundial, tant per les seves causes com pel seu impacte. I per tant s'hauria d'afrontar en un context cosmopolita mundial.

(La lluita durarà dècades i el resultat no és clar, però en lluitar cal ...)

...que la ciutadania tingui assegurades cinc coses: un sentit precís de la història; el reconeixement de la realitat del perill; un lideratge polític intel·ligent i persistent; la creació d'un suport massiu dins d'Europa i en la societat mundial favorable a resistir aquesta nova i fonamental amenaça; i, pel damunt de tot, necessitem la nostra millor defensa, un compromís amb els valors liberals i democràtics¹.

1. Fred Halliday, "Violence and Politics", a *Political Journeys. The Open Democracy Essays*, Londres, Saqui Books, 2011, pàg. 180.

SUMARI

EDITORIAL	1	ENTREVISTA	13
EN PROFUNDITAT	2	TRIBUNA	14
INTRODUCCIÓ	2	Situació maputxe i protesta social al Xile d'avui.....	14
ARTICLES CENTRALS	3	Urani empobrit: dues dècades de contaminació sense control.....	16
Balanç d'una dècada de lluita contra el terror	3	Com fer front als efectes de les armes explosives	17
De la guerra a la reconciliació: Canvis en les estratègies de seguretat en relació amb els talibans des de Bush a Obama	4	RECOMANEM	18
La seguretat interior després de l'11-S: una perspectiva des de la UE i els Estats Units	5	ACTUALITAT	21
L'OTAN després de l'11-S	7	Notícies de l'ICIP	21
Perspectives de futur per a l'Afpak.....	8	Notícies del Món.....	22
Llibertat i seguretat: conseqüències de l'11-S al món	9		
Llibertat i seguretat: una equació possible	10		
PER SABER-NE MÉS	11		

EN PROFUNDITAT

INTRODUCCIÓ

11-S: una visió retrospectiva

Eugènia Riera i Léonie van Tongeren

Institut Català Internacional per la Pau



Aquest mes de setembre marca el desè aniversari dels atacs terroristes a Nova York, Shanksville i Washington, un bon moment per mirar enrere. A més d'honar les víctimes d'aquests atacs i recordar no només l'horror, sinó també els heroics sacrificis d'aquells dies, és important contextualitzar els atacs per fer-se una idea de l'impacte que van tenir i dels desafiaments als quals encara ens enfrontem.

Malgrat la gran atenció i els enormes recursos econòmics que s'han dedicat als programes de lluita antiterrorista en els últims deu anys, encara queden moltes qüestions per resoldre, com ara les actuals amenaces terroristes, l'ús de la tortura en la guerra contra el terrorisme, l'augment del sentiment antimusulmà a Occident, les repercussions del compartir informació sobre els drets i llibertats fonamentals de les persones, així com els problemes que pateixen ara mateix països com l'Iraq, l'Afganistan o Pakistan, per esmentar-ne només algunes. Els crítics s'afanyen a assenyalar la ineficàcia de les eines de lluita contra el terrorisme, al mateix temps que s'argumenta que no s'està fent prou i sorgeixen controvèrsies arrel de les enormes quantitats de diners invertits en els programes de lluita contra el terrorisme. Per exemple, recentment, s'han presentat queixes a Brussel·les relacionades amb l'augment del finançament europeu (que s'ha multiplicat per vint en els darrers deu anys) als programes de lluita contra el terrorisme, en un moment en que les retallades als pressupostos nacionals han crescut considerablement.

Aquesta edició de la revista *Per la Pau* reuneix diversos articles que tracten qüestions fonamentals relacionades amb aquest tema. El primer, escrit per Rafael Grasa, analitza l'evolució de la lluita contra el terrorisme en l'última dècada, els grans canvis esdevinguts i els problemes que encara queden per resoldre. Després, Judith Renner i Alexander Spencer dediquen la seva atenció a Estats Units i fan una comparació entre les estratègies de seguretat de les administracions Bush i Obama en relació amb els talibans. Per la seva banda, Alicia Sorroza compara les mesures antiterroristes adoptades als Estats Units amb les mesures similars adoptades per la UE després dels atacs de l'11 de setembre del 2001. Aquests diferents enfocaments han tingut repercussions en la relació transatlàntica i en el paper de

la OTAN, la qual, en resposta als atacs, va invocar per primera vegada en la història l'article 5: la clàusula de defensa col·lectiva. En aquest sentit, Pere Ortega comenta les conseqüències que van tenir els atacs sobre l'estratègia de seguretat de l'organització. Ricard González, per la seva banda, es concentra en el teatre d'operacions de la guerra contra el terrorisme a l'Afganistan i Pakistan, i reflexiona sobre les possibles estratègies de sortida d'aquests dos països. Finalment, dues contribucions analitzen la difícil relació entre llibertat i seguretat, una qüestió que segueix sent actual deu anys després dels atacs: Jaume Saura es fixa en la situació a Espanya i Esteban Beltrán adopta un enfocament més internacional.

D'altres seccions dediquen una especial atenció als atacs de setembre del 2001. Així, el *Per saber-ne més* proporciona una bibliografia útil per aprofundir sobre aquest tema, i Javier Rupérez a l'*Entrevista* parla de la seva experiència com a director executiu del Comitè contra el Terrorisme del Consell de Seguretat de Nacions Unides.

En aquest número abordem també altres temes importants de pau i seguretat. En la secció *Tribuna*, el lector trobarà les reflexions de Blaise Pantel sobre la situació dels maputxes a Xile, així com dues contribucions relacionades amb el control d'armaments: la primera de Doug Weir sobre qüestions relatives a la prohibició de les municions d'urani enriquit, i la segona de Richard Moyes, que parla de com fer front als efectes de les armes explosives.

ARTICLES CENTRALS

Balanc d'una dècada de lluita contra el terror

Rafael Grasa

President de l'ICIP i professor de Relacions Internacionals de la UAB



Una dècada després dels atemptats de l'11 de setembre, el que més ha canviat al món, almenys per causa directa dels atemptats, han estat les polítiques internes, exteriors i de seguretat internacional dels Estats Units, tot i que arrossegaren modificacions parcials –internes i externes– a la resta de regions i estats del món. Ara, quan alguns –pocs– dels canvis han estat novament alterats, en particular a partir de l'arribada d'Obama a la presidència, i quan es prepara la sortida definitiva de les tropes d'Iraq i d'Afganistan, cal fer balanç de l'esdevingut.

La direcció i velocitat del canvi quedà clara en la roda de premsa del president Bush del 17 de setembre, en què ja no es parlà de "croada" sinó que es declarà una **guerra total contra el terror, sense cap regla a respectar**, en paraules textuais dels president, de les fronteres enllà, però també dins del país. La primera resposta dels Estats Units fou atacar l'Afganistan dels talibans, en una operació que inicialment aconseguí fins i tot el suport de juristes tant crítics amb les intervencions nord-americanes com Richard Falk. La intervenció, però, ben aviat començà a complicar-se: ben

aviat començaren les accions indiscriminades (en paraules dels experts, incomplint el dret humanitari i de guerra), van persistir les víctimes civils, i, sobretot, no s'aconseguí capturar Bin Laden a les muntanyes de Tora Bora a finals de 2001. Des de molt al principi, doncs, Estats Units s'enfrontà a l'Afganistan amb tres problemes, encara en part persistents: a) instaurar un nou règim polític, de confiança per a Occident i alhora eficaç i al qual traspassar la política de seguretat; b) prosseguir la lluita contra els talibans i Al-Qaida, amb un creixent impacte regional, en particular al Pakistan, però també a Iraq i al Pròxim Orient; c) cercar i eliminar Bin Laden i, posteriorment, fer front a l'evolució més complicada, l'aparició de franquícies arreu del món mitjançant diversos suports locals, amb gran capacitat d'atemptar (Boko Haram, fundat l'any 2002 i "adormit" fins el 2009, va ser capaç de colpejar la seu local de Nacions Unides a Nigèria a finals d'agost de 2011).

Al mateix temps endegaren grans canvis en polítiques internes, posant la seguretat molt per davant de la llibertat. Poc després, es visualitzà un "eix del mal", de geometria variable, inicialment format per Afganistan, Iran, Iraq i Corea del Nord. Tot plegat generà canvis substancials en la política exterior, de seguretat i de defensa: unilateralisme, menyspreu del dret internacional, doctrina d'"atacs preventius", increment de la despesa militar, recuperació de les operacions encobertes i els assassinats selectius i preparació per a noves guerres (intervenció a Iraq, 2003). El fonament, una idea força repetida: cal combatre arreu el terrorisme i els terroristes, amb mesures bàsicament policials i militars.

El resultat final, una dècada després: dos grans canvis als Estats Units, i, en part, a la resta del món, reblats per l'atemptat de Madrid i l'intent de Londres.

Primer, en política interna, un clar retrocés de les llibertats per afavorir la lluita contra el terrorisme: llistes "generoses", sovint discutibles, de grups potencialment terroristes; creació d'espais d'excepció per eludir les garanties de l'estat de dret (Guantánamo); invasió de la vida privada i de les comunicacions dels ciutadans, sovint sense control de les autoritats judicials; restriccions als drets civils bàsics; relativització de la prohibició internacional de recórrer a tractes degradants o a la tortura; suport a governs

corruptes i dictatorials per assegurar l'“estabilitat” i “lluitar” contra el terrorisme; polítiques de restricció de moviments o de prevenció basades en definició de perfils de risc, que han afavorit prejudicis i discriminacions. A Estats Units és on s'ha anat més lluny, però cap país n'ha quedat al marge, com mostren els intents de règims autocràtics d'incloure tots els seus opositors en les llistes terroristes, el suport a governs corruptes o les restriccions dels drets civils en molts països de la Unió Europea. Hi ha diferències entre els Estats Units i Europa, sí, però més quantitatives que qualitatives.

Segon, en la política exterior, de seguretat i de defensa: menysteniment de les Nacions Unides i unilateralisme, estratègies agressives i escalada en les operacions militars, increment de la despesa militar (Estats Units ha més que duplicat el seu pressupost), suports a règims corruptes i dictatorials, i, recurs a posteriori –després de les intervencions unilaterals- a l'OTAN per a les operacions d'estabilització... Aquí les diferències entre Europa i Estats Units són més grans, en part pel caràcter de “potència civil” de la Unió Europea i per les restriccions pressupostàries vinculades al procés de construcció de la unió econòmica i monetària.

Deu anys després, les coses han començat a canviar, tot i que, abans i amb més intensitat als Estats Units que a Europa, tot coincidint amb la presidència Obama. Cal destacar concretament una nova estratègia de seguretat internacional que abandona els atacs preventius i, sobretot, que sosté que combatre el terrorisme implica també combatre les arrels que nodreixen els seus intents de legitimació, per una banda. Per l'altra, la redefinició a la baixa de l'abast de la “lluita contra el terror”: n'hi ha prou amb eliminar Ossama Bin Laden, el que facilita el procés de retirada dels contingents de l'Iraq i Afganistan sense que sembli una derrota, un horitzó previst per al 2014, tot i que les eleccions presidencials de 2012 semblen afectar clarament les operacions en curs.

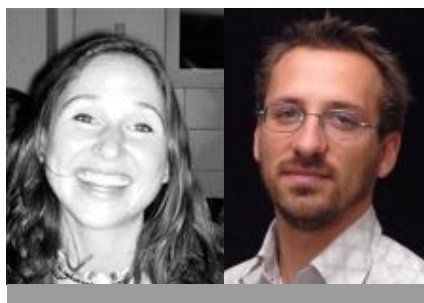
Queden, però, encara moltes coses per resoldre, com el menysteniment del dret internacional, palesat tot matant Bin Laden extrajudicialment i extraterritorialment invocant que s'ha “fet justícia”, l'increment constant de la despesa militar, el tancament de Guantánamo i, entre d'altres, la revocació de diverses restriccions a les llibertats civils.

Tanmateix, al meu parer, caldria posar l'èmfasi en la reflexió aquest 11 de setembre, una dècada després, sobre dos fets. Primer, la poca eficàcia a curt termini de la tasca de la lluita contra el terror, com palesa la poca estabilitat de la situació militar a Afganistan (14 atacs de mitjana al dia per part dels rebels durant 2011, amb un rècord de 43 el passat 15 d'agost) i la proliferació de grups paramilitars a la regió i una certa recuperació de franquícies d' Al-Qaida com “Al-Qaida a Mesopotàmia”. Segon, el neguit derivat del fet que, globalment, els Estats Units estan canviant les estratègies de lluita contra el terror amb més fermesa i més ràpidament que els estats europeus.

S'aprofitarà l'aniversari per mostrar canvis simbòlics? Per quan, per exemple, l'eliminació o canvi substantiu de la naturalesa de les llistes terroristes a la Unió Europea?

De la guerra a la reconciliació: Canvis en les estratègies de seguretat en relació amb els talibans des de Bush a Obama

Judith Renner & Alexander Spencer
Ludwig-Maximilians-Universitat de Munic



A part de l'interès creixent en el multilateralisme i d'un major respecte pel dret internacional, entre l'administració de Bush i la d'Obama existeix una altra diferència fonamental: la consideració de la possibilitat d'una reconciliació amb els talibans a l'Afganistan. En el temps que va seguir els atacs de l'11 de setembre del 2001, qualsevol tipus de col·laboració, per no parlar de la reconciliació amb els talibans, es considerava impossible. Durant l'administració Bush, la “guerra contra el terror” va ser l'estratègia de seguretat preferida per reaccionar davant de qualsevol tipus d'amenaça terrorista. Recentment, però, la reconciliació amb els talibans a l'Afganistan s'ha convertit en una possibilitat que mereix una seriosa reflexió. No només el president afganès, Hamid Karzai, ha assenyalat que una de les estratègies més importants per assegurar la pau i l'estabilitat a l'Afganistan és “un enèrgic programa de reintegració i reconciliació dirigit als talibans”, ja que la “reconciliació, al nostre parer, és en última instància, la solució més efectiva i

duradora”,¹ sinó que l'administració dels Estats Units, liderada per Barack Obama, també ha anunciat que està ara disposada a parlar amb alguns dels talibans en un intent d'iniciar un procés de reconciliació a l'Afganistan. Aquesta nova estratègia de l'administració d'Obama en relació amb els talibans és sorprenent, ja que mostra un enorme contrast amb l'estratègia de seguretat de Bush. Per tant, val la pena analitzar com aquest canvi ha esdevingut possible.

Des de la perspectiva de la teoria del discurs, es pot argumentar que el canvi en la construcció discursiva que es feia dels talibans és el que ha fet possible aquest canvi de política. Com actua un actor en el món social depèn de com aquest actor construeix els subjectes, els objectes i les pràctiques d'aquest món, i, per tant, el canvi de les construccions fa possible el canvi de comportament. De fet, si observem les construccions discursives que fa dels talibans l'elit política d'Estats Units,

es pot demostrar que, si bé durant el govern de Bush la reconciliació amb els talibans i Al-Qaida es considerava impossible, durant el govern de l'administració Obama la constitució dels talibans ha canviat i ha fet possible la col·laboració amb ells.

Després dels atacs de l'11 de setembre del 2001, el discurs de l'administració Bush vinculava estretament els talibans a Al-Qaida, de manera que ambdós grups es van convertir en "pràcticament indistingibles".² El president Bush parlava amb freqüència de "els talibans i Al-Qaida" i els construïa com "els terroristes",³ una construcció que, per tant, unificava els dos grups com la representació de la mateixa cosa, aquest "altre terrorista". Contra aquests terroristes, Bush va argumentar, la guerra era l'única estratègia possible i l'objectiu dels Estats Units era derrotar aquests terroristes.⁴

Sota l'administració d'Obama, però, la construcció dels talibans va començar a canviar quan Obama va separar els talibans d'Al-Qaida i va distingir entre el nucli d'extremistes més radicals dels talibans i un grup més moderat d'"afganesos" que van ser obligats a unir-se als talibans i que encara es poden integrar en la societat afganesa. Per exemple, Obama va parlar, d'una banda, dels "terroristes d'Al-Qaida" i del "nucli dirigent talibà", que encara constitueixen una amenaça terrorista a l'Afganistan, i per a Estats Units i els seus aliats; i de l'altra, d'"aquells que han pres les armes per la força de la coacció",⁵ i als que se'ls hauria de donar una opció que no fos la de lluitar. A aquests talibans, com va assenyalar Obama, se'ls hauria de donar, amb el temps, l'oportunitat de negociar i de reconciliar-se amb el seu país, si és que accepten trencar els seus llaços amb Al-Qaida.⁶

En general, una anàlisi de la construcció discursiva que fan dels talibans les elits dels Estats Units suggereix que la construcció discursiva dels talibans ha canviat considerablement entre el govern de Bush i l'administració d'Obama. Parlar amb els talibans s'ha convertit en una opció política digna d'una seriosa reflexió. Un pot mostrar-se escèptic davant de la possibilitat d'una reconciliació entre EUA i els talibans, però parlar-se l'un a l'altre ja és un bon començament. Encara està per veure, però, quines implicacions pot tenir això en la guerra contra el terror.

1. Discurs de Hamid Karzai a la 46ª Conferència de Seguretat de Munic, 2 de juliol de 2010, disponible a: <http://www.securityconference.de/Karzai-Hamid.578.0.html?&L=1> [28.06.2011].
2. Discurs de George W. Bush a l'Assemblea General de Nacions Unides, Seu de Nacions Unides a Nova York, 10.11.2001, disponible a: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011110-3.html> [28.02.2011].
3. George W. Bush, "Focus on Iraq": Discurs a la Foundation for the Defense of Democracies (Fundació per a la Defensa de les Democràcies) Washington, D.C., 13.03.2006, disponible a: <http://www.presidentialrhetoric.com/speeches/03.13.06.html>[28.02.2011].
4. George W. Bush, Observacions fetes a la National Defense University, Washington, D.C., 09.09.2008, disponible a: <http://www.presidentialrhetoric.com/speeches/09.09.08.html> [28.02.2011].
5. Barack Obama, "Remarks by the President on a new strategy for Afghanistan and Pakistan", Washington, D.C., 27. March 2009, disponible a: http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan/ [24.02.2011].
6. Barack Obama, "US President speaks exclusively to BBC", disponible a: <http://www.bbc.co.uk/news/world-13442119> [28.06.2011].

La seguretat interior després de l'11-S: una perspectiva des de la UE i els Estats Units

Alicia Sorroza

Investigadora, Real Instituto Elcano



Des de la mirada retrospectiva que ens permet realitzar una dècada, es poden extreure algunes conclusions sobre determinades conseqüències que els atacs d'Al-Qaida l'11-S han tingut tant en la seguretat interior de la Unió Europea (UE) com dels Estats Units, malgrat les dificultats comparatives entre ambdós. No obstant això, sí pot dir-se que tots dos són models de referència en la lluita contra el terrorisme de caràcter global, i en els seus esforços per protegir el territori d'amenaçes terroristes i d'altra índole que posin en perill el benestar dels seus habitants.

Tot i que hi ha opinions heterogènies sobre l'impacte real dels atemptats terroristes, és difícil negar que els actes de mega-terrorisme de l'11-S hagin estat un punt d'inflexió en la necessitat d'assimilar ràpidament els nous riscos que van irrompre en el segle XXI. Davant l'amenaça terrorista es va plantejar com a necessari actuar en dues direccions: per una banda, protegir el territori, des d'una perspectiva més defensiva, millorant la resposta policial, de protecció d'infraestructures crítiques, prevenció de radicalització, etcètera, i per altra, en una dimensió externa i més ofensiva, combatent els grups

terroristes d'Al-Qaida o vinculats a ella, assentats en altres països, per la qual cosa s'utilitza la força militar i en menor mesura eines de cooperació i de diplomàcia pública per intentar limitar algunes de les causes considerades estructurals del terrorisme.

Tanmateix, tant els Estats Units com els països europeus van percebre les amenaces de forma diferent, responent cadascun d'ells segons les seves circumstàncies i condicionants històrics, polítics, socials i fins i tot burocràtics, a la qual cosa cal sumar l'impacte emocional i subjectiu dels atemptats.

La reacció europea ha estat, fonamentalment, judicial i policial, i menys coherent i efectiva del que seria desitjable, amb una

important dosi de dispersió institucional i normativa. Cal tenir en compte que s'ha caracteritzat per posar en marxa instruments i mesures complementàries i de coordinació a les ja existents en els seus Estats membres.

Contràriament, la reacció nord-americana es va orientar de forma preponderant a la realització d'accions ofensives, com a forma de protegir el *homeland* americà, tot i que sense deixar de banda una profunda reorganització de les seves capacitats i la creació de noves estructures per salvaguardar la seguretat interior. Estats Units va declarar la guerra al terrorisme d'abast global, la metàfora de la "guerra" era diagnòstic i prescripció a la vegada.¹ A poc a poc es va anar plasmant en diversos documents oficials una resposta més articulada.² El gran impacte i visibilitat de la dimensió més ofensiva i militar no ha de restar importància a les decisions i mesures que van adoptar en l'àmbit de la seguretat interior, provocant la reorganització governamental de més gran envergadura realitzada en els últims cinquanta anys.

Poc després de l'11-S, el president Bush va crear l'Oficina de Seguretat Interior i la figura del Conseller de Seguretat Interior. Aquesta oficina es va transformar en el Consell de Seguretat Interior (*Homeland Security Council*), organisme de la Casa Blanca responsable d'avaluar els objectius, els compromisos i els riscos dels Estats Units, i de fer les conseqüents recomanacions al President. El 2009, el govern del president Obama va fusionar l'*staff* del Consell de Seguretat Interior i el Consell de Seguretat Nacional, per crear el *National Security Staff*.

L'altra novetat va ser la creació d'un nou departament (equivalent a un ministeri) del Govern Federal dels Estats Units. Aquest departament està sota l'autoritat d'un Secretari de Seguretat Interior, la missió del qual consisteix en liderar els esforços unificats per assegurar els Estats Units, prevenir i dissuadir atacs terroristes i protegir i respondre a les diferents amenaces que sorgeixin. També s'encarrega de protegir les fronteres nacionals.³

El maig del 2010 es fa ver pública una nova Estratègia de Seguretat Nacional, i a finals de juny del 2011, l'Estratègia Nacional de lluita contra el terrorisme del president Obama, que plantejava certs canvis conceptuals respecte d'anteriors documents.

Contràriament, els esforços europeus en aquesta matèria liderats per un grup de països (entre els quals es troba Espanya), tot i que limitats i dispersos, han estat molt importants per reforçar la seguretat interior dels Estats membres. La lluita contra el terrorisme global planteja grans desafiaments a un Estat convencional i encara més a una entitat tan heterogènia com la UE, a la qual s'hi han d'incorporar sensibilitats de 27 Estats, amb el conflicte latent entre els esforços dels Estats membres per retenir el control sobre les seves polítiques i instruments propis del nucli dur de la sobirania estatal.

L'11-S i molt especialment el 14-M i el 7-J han significat un punt d'inflexió en l'atenció que es dedica al terrorisme en el si de la UE. La tradicional reticència dels socis europeus va ser superada per la gravetat dels esdeveniments, la qual cosa va permetre avançar en aquesta matèria.⁴

Malgrat els seus condicionats, la UE ha impulsat importants iniciatives i s'ha dotat d'instruments de gran rellevància, com per exemple: l'euro-ordre, Eurojust, Europol, els equips d'investigació conjunts, la llista de persones i grups implicats en actes de terrorisme o la definició comuna de terrorisme. El desembre del 2003 es va aprovar l'Estratègia Europea de Seguretat (EES), document notable però criticat des de la perspectiva de la seguretat interior. Després dels atemptats de Madrid i Londres es va nomenar un coordinador de la lluita contra el terrorisme de la UE, i el novembre del 2004 es va adoptar el Programa de La Haia, en l'àmbit de l'Espai de Llibertat, Seguretat i Justícia (ELSJ), que continua amb el Programa d'Estocolm, de finals del 2009. El desembre del 2005 es va adoptar una Estratègia Europea de lluita contra el terrorisme.

Així mateix, el Tractat de Lisboa reforça l'ELSJ en l'àmbit de la seguretat interior⁵ tot i que es faci referència per primera vegada al fet que "en particular, la seguretat nacional seguirà sent responsabilitat exclusiva de cada Estat membre" (Art. 4.2 TUE)⁶. També es contempla la creació d'un Comitè Permanent de Seguretat Interior (COSI). El febrer del 2010 s'aprovà l'Estratègia de Seguretat interior⁷ i el novembre del 2010, la Comissió presentava el pla d'acció de l'Estratègia de Seguretat Interior.⁸

Finalment, es pot dir que en els últims deu anys, tant la UE com els Estats Units han avançat notablement en els seus esforços per reforçar la seva seguretat interior, tot i que ha estat innegable la millor gestió nord-americana en aquesta matèria.

1. Crenshaw, M., "¿Está Estados Unidos ganando la guerra global contra el terrorismo?", a: Powell i Reinares (eds.), *Las democracias occidentales frente al terrorismo global*, Ariel-RIE, 2008.

2. Entre ells, es pot esmentar: l'Estratègia de Seguretat Nacional dels Estats Units, de setembre del 2002, l'Estratègia Nacional per combatre el Terrorisme del febrer del 2003 i de setembre del 2006, el Pla Estratègic Militar Nacional per a la Guerra contra el terrorisme del febrer del 2006, la renovació de l'Estratègia de Seguretat Nacional el 2006.

3. Per ampliar informació al respecte es pot consultar www.dhs.gov.

4. Powell, C. i Sorroza, A. (2008), *La UE y la lucha contra el terrorismo global en las democracias occidentales frente al terrorismo global*, Ariel i Real Instituto Elcano, p. 289.

5. Bacquias, J. (2008): *Freedom, Security and Justice: the new Lisbon (treaty) agenda*, European Policy Centre policy brief, online. Disponible a: http://www.epc.eu/TEWN/pdf/873079151_Freedom,%20security%20and%20justice.pdf

6. House of Lords (2008): *The Treaty of Lisbon: an impact assessment*, online. Disponible a: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/lddeucom/62/62.pdf>

7. Disponible a: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/es/10/st05/st05842-re02.es10.pdf>

8. *The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe* (COM(2010)673 final).

L'OTAN després de l'11-S

Pere Ortega

Coordinador del Centre d'Estudis per a la Pau J.M. Delàs de Justícia i Pau



Els atemptats del 11-S de 2001 als Estats Units d'Amèrica (EUA) van marcar un canvi en la geoestratègia mundial. EUA havia patit atacs en el seu propi territori, una cosa insòlita fins aleshores. Aquest fet va trasbalsar les estructures de defensa i seguretat d'EUA i els seus aliats. Aquesta convulsió també va afectar l'Aliança Atlàntica (OTAN), un organisme militar nascut per fer front a l'URSS durant l'etapa de la Guerra Freda i que, un cop aquesta va acabar, va entrar en un període d'indefinició. Els atemptats de l'11-S van ajudar a definir una nova estratègia de l'OTAN.

EUA, poc després de l'11-S, aprova una nova Estratègia de Seguretat Nacional en la qual destaca com a amenaça principal el terrorisme, seguit d'altres riscos, com la proliferació d'armes de destrucció massiva, els estats fracassats, la delinqüència organitzada i la dependència energètica. Alhora, defineix dos pilars bàsics per fer front aquestes amenaces: el manteniment de la supremacia militar i el dret a portar a terme accions bèl·liques preventives per defensar la pau i la seguretat a escala mundial. Immediatament comença una croada contra el terrorisme, en la qual demana ajut als països socis de l'OTAN i el compliment de l'article 5 de defensa mútua del

Tractat de l'Aliança, el qual obliga, en cas d'atac a un país membre de la coalició, a donar-li suport i a participar militarment en la seva defensa. Però finalment EUA no arribarà a exigir el seu compliment. L'octubre de 2001 comencen els atacs a l'Afganistan amb l'operació Llibertat Duradora, liderada per EUA amb ajut d'una coalició internacional de països que hi tenen un paper secundari. Per què EUA no va exigir l'aplicació de l'article 5 de l'OTAN? Perquè no es fiava dels seus aliats i reservava a l'OTAN un paper subsidiari, com es va veure poc després, el gener de 2002, quan l'OTAN va rebre el comandament de l'ISAF, una operació autoritzada pel Consell de Seguretat de l'ONU amb la missió d'ajudar a la reconstrucció d'Afganistan.

Aquesta desconfiança d'EUA cap als països europeus té precedents i cal buscar-los en els conflictes de l'ex Iugoslàvia de 1995-99, en què l'OTAN va intervenir després que Europa hagués fracassat en el remei dels conflictes dels Balcans, i en els quals els països europeus havien quedat presoners d'antigues aliances amb les diferents repúbliques iugoslaves, donant suport als diferents actors dels conflictes. Finalment, quan la situació era intolerable, primer a Bòsnia, després a Kosovo, va ser EUA a través de l'OTAN qui va imposar la intervenció. Però, quina és la lliçó que treu EUA d'aquella guerra? Que no pot intervenir militarment amb uns aliats que volen compartir el comandament militar, que constantment demanen explicacions sobre possibles irregularitats (bombardejos de l'ambaixada de la Xina i de la TV de Belgrad) o, sí més no, volen estar informats dels plans militars.

Però, malgrat que hi ha desavinences, l'OTAN igualment assumirà els plantejaments nous d'EUA. I, en la cimera de Praga de 2002, prendrà dues decisions importants: utilitzar forces militars per combatre el terrorisme i adoptar la doctrina d'atacs preventius per impedir possibles atemptats terroristes. Així, s'aprovarà la creació d'una força de reacció ràpida (NATO Response Force), capaç d'intervenir en accions de guerra preventiva, sense límits d'actuació territorial, en missions com el terrorisme, les armes de destrucció massiva, operacions de manteniment de la pau i gestió de crisis. La doctrina d'atacs preventius evidencia el distanciament respecte a la Carta de l'ONU, que solament autoritza l'ús de la força sota el principi de la "legítima defensa". Es tractava, de facto, d'una vulneració del dret internacional i llençava per terra la fràgil arquitectura d'ordre mundial que s'havia anat construint després de la Segona Guerra Mundial.

En el cas de la guerra d'Iraq (2003), torna a passar el mateix. EUA no compta amb l'OTAN a causa del desacord dels països més europeistes de l'OTAN, França i Alemanya, que s'oposaran fermament a la guerra d'agressió d'EUA contra Iraq. Això aboca l'OTAN a una crisi permanent, ja que no hi ha la unanimitat que exigeix el Tractat fundacional de l'OTAN. Aleshores EUA no confia del tot en uns aliats europeus dividits i deixa l'OTAN per a missions posteriors al conflicte.

El descontentament amb l'Europa aliada s'explicita en les contínues demandes dels dirigents polítics del Departament de Defensa d'EUA del passat i del present (Donald Rumsfeld i Robert Gates) que Europa incrementi els pressupostos de defensa per poder assumir els seus compromisos d'intervencions militars al costat d'EUA. Així, Robert Gates, en el seu comiat d'Europa (juny 2011), perquè deixa la Secretaria del Departament de Defensa, ha pronosticat un futur incert per a l'OTAN i ha denunciat el comportament deslleial dels aliats europeus respecte al pressupost de l'Aliança, adduint que en els darrers deu anys la participació de la despesa d'EUA en el manteniment de l'OTAN ha passat de ser del 50% al 75%, i que l'aportació de l'Europa aliada ha disminuït a un 25%. La qual cosa és un motiu més de distanciament entre EUA i l'Europa aliada. EUA no sembla disposat a assumir el manteniment d'un organisme que no li és del tot fidel.

Una altra gran qüestió fa referència al mapa geopolític mundial. Europa era des del final de la Segona Guerra Mundial el territori on es dirimia el gran joc polític i econòmic mundial. Primer, durant la Guerra Freda, en què s'enfrontava a l'URSS. Després, amb la incorporació de l'Europa Central i de l'Est a l'eix de l'economia capitalista. Tota aquesta etapa ha estat d'un gran valor geoestratègic per a EUA per raons econòmiques, atès que l'Europa Occidental era la seva gran aliada i el mercat principal de la seva economia. Però això en els darrers deu anys ha canviat i s'ha produït un procés de remo-

delació de l'ordre mundial en el qual han aparegut nous actors, els BRICS (Brasil, Rússia, Índia, Xina, i Sud-àfrica), que han desplaçat l'epicentre geopolític i de creixement econòmic cap a altres indrets. Especialment Xina, que amb el seu creixement constant s'ha convertit en el gran motor de l'economia mundial. Per tant, Europa comença a perdre pes en els interessos geoestratègics d'EUA.

Així, ara EUA es troba que l'OTAN ha perdut tot el seu sentit inicial i, malgrat que va adoptar un Nou Concepte Estratègic que li permet operar arreu del món, alguns dels seus aliats europeus són més un obstacle que uns fidels col·laboradors. Per una altra banda, l'OTAN ha perdut el factor polític de cohesió interna que va tenir durant la Guerra Freda. I encara que s'hagi recorregut el terrorisme com a enemic principal, aquest no pot substituir el rol de la desapareguda URSS. I és que l'OTAN és un organisme militar que pot fer intervencions i guerres, però que no pot lluitar contra un enemic abstracte i sense una ubicació geogràfica determinada. El terrorisme només és pot combatre en dues dimensions, una d'interna, amb polítiques de seguretat i judicials, i una altra d'externa, amb mesures de cooperació per desactivar els conflictes que li donen arguments per desenvolupar-se.

L'OTAN és un organisme militar que necessita objectius polítics clars i avui això l'Aliança Atlàntica no ho té, cosa que li augura un futur incert.

Perspectives de futur per a l'Afpak

Ricard González

Periodista i politòleg



Els dies posteriors als atemptats de l'11-S, a mesura que es va anar confirmant l'autoria d'Al-Qaida, tots els ulls a la Casa Blanca i al Pentàgon es van posar sobre l'Afganistan. Deu anys després, la guerra de l'Afganistan s'ha convertit en la més llarga de la història dels EUA, i encara no està gens clar que la primera potència mundial en pugui sortir victoriosa. Entre d'altres coses, perquè el conflicte afganès és un veritable trencaclosques en què també hi participen els seus veïns, i molt especialment el Pakistan. Per això, i amb la finalitat d'economitzar el llenguatge, al Departament d'Estat nord-americà es coneix la política cap a aquests dos països com a "Afpak".

Després d'una dècada d'enviar milers de soldats i riades de milions de dòlars a l'Afganistan, una majoria del poble nord-americà està absolutament farta del conflicte i demana una retirada accelerada. Dins el Partit Demòcrata, i mogudes per l'estancament de l'economia i la taxa d'atur, són moltes les veus que apunten la necessitat d'invertir als Estats Units els prop de 120.000 milions de dòlars anuals abocats a la construcció de l'Estat-nació afganès. Amb la cobertura que proporciona la mort de Bin Laden, la captura del qual constituïa la lògica inicial de la invasió, fins i tot una bona part del Partit Republicà, postula abandonar el país asiàtic el més aviat possible.

El president Obama, sempre atent a les enquestes i a la realitat política del país, ja ha dissenyat un pla de retirada, que es va iniciar formalment el passat mes de juliol i que es prolongarà fins a finals del 2014. El pla s'inspira en l'aplicat a l'Iraq, país del qual, en teoria, Washington retirarà totes les seves tropes a finals d'aquest any. La idea és anar transferint el control de la seguretat de les províncies afganeses a l'exèrcit nacional de forma progressiva i d'acord amb la millora de la seva capacitat.

Des de la seva arribada a la Casa Blanca, Obama ha estat conscient de la impossibilitat d'obtenir una victòria militar sobre els talibans, ja que la seva imbricació en el teixit social i polític afganès obliga a una solució política. Precisament, l'escalada militar decretada per Obama, passant dels prop de 35.000 soldats nord-americans desplegats al país asiàtic el 2008 als 100.000 actuals, tenia com a objectiu forçar els talibans a la taula de negociació des d'una posició de debilitat.

De moment, l'estratègia no sembla que estigui donant fruits. Certament, el moviment talibà ha vist com queien molts dels seus líders i quadres mitjans. No obstant això, no ha tingut massa problemes per substituir-los amb nous reclutes. A més, conscient del calendari de retirada dels Estats Units, la seva estratègia més lògica és esperar a fer qualsevol moviment al 2014, quan el govern afganès estarà en una posició de major debilitat.

En aquest escenari, un actor clau és el Pakistan, ja que no només va donar suport al moviment talibà en els seus inicis, sinó que mai ha tallat del tot el contacte amb els seus líders. Per exemple, els Estats Units consideren que la xarxa de la tribu dels Haqqani, que controla bona part de l'est del país, està directament a sou de l'ISI, el totpoderós servei d'intel·ligència pakistanès. El suport d'Islamabad als talibans es basa en el temor a quedar encerclat per aliats de l'Índia, el gran enemic, que té molt bones relacions amb el president afganès, Hamid Karzai, i en general amb els senyors de la guerra de l'Aliança del Nord. Per això, amb el seu suport als talibans, el Pakistan vol garantir que aquests tindran un paper polític rellevant en el futur de l'Afganistan.

La difícil equació de les negociacions de pau encara s'ha complicat més després de l'operació que es va saldar amb la

mort de Bin Laden, ja que ha situat les relacions entre Washington i Islamabad en el punt més baix de les últimes dècades. Ara bé, en el matrimoni de conveniència que formen els governants d'aquests dos països, sembla difícil que cap dels dos demani un divorci, ja que la necessitat mútua és massa gran i cap dels dos vol que el Pakistan caigui en mans dels islamistes. Cal tenir ben present que el Pakistan és l'únic país musulmà que posseeix la bomba atòmica.

De cara al 2015, s'obren dos possibles escenaris per a l'Afganistan. Un d'ells passa per la consecució d'un acord nacional, patrocinat pels Estats Units i el Pakistan, entre el règim de Karzai i els líders talibans, segons el qual el moviment fonamentalista s'integraria al sistema polític, possiblement amb algun canvi en la Constitució actual.

L'escenari alternatiu implica una continuació de la guerra actual però amb l'exèrcit afganès assumint el pes més important en detriment de l'OTAN, i amb la possible presència d'un petit contingent militar occidental en tasques d'assistència. Així les coses, el gran dubte seria si el règim de Karzai podria sostenir-se per si mateix. És massa aviat per poder respondre a aquesta pregunta, però una opció possible seria la balcanització del país d'acord amb la seva distribució ètnica, ja que el suport dels talibans és sòlid sobretot en aquelles àrees amb majoria de l'ètnia pashtun.

Llibertat i seguretat: conseqüències de l'11-S al món

Esteban Beltrán

Director d'Amnistia Internacional Espanya



Hi ha qui sosté que l'amenaça del terrorisme és tan greu que respectar els drets humans és un obstacle per a la seguretat. Aquesta idea es va consolidar després dels atemptats de l'11 de setembre del 2001 a Nova York. A partir d'aquí, en connivència amb altres Estats, es van detenir persones arbitràriament, van ser reclousos en secret, se les va transferir a d'altres països sense garanties, se les va sotmetre a detenció perllongada sense càrrecs ni judici, i se'ls van infligir tortures i maltractaments.

Des de llavors, la por ha servit d'excusa per a reprimir l'oposició política. A l'Índia, a Jammu i Caixmir, es van retenir diversos opositors sense càrrecs més enllà dels dos anys que estableix la llei. A Turquia es van detenir nens de 12 anys, aplicant-los la llei antiterrorista, per la seva presumpta participació a manifestacions de la comunitat kurda. Al Pakistan membres de grups nacionalistes indis i balutxis van ser perseguits i reprimits. I des del 2009, l'Àrabia Saudita va recloure milers de persones sota secret absolut, les va sotmetre a judicis sumaris o les va fer morir en suposats enfrontaments amb les forces de seguretat. El passat mes de juliol, Amnistia Internacional va difondre un projecte de llei antiterrorista saudita, que permetrà jutjar com a terroristes a manifestants pacífics. La resposta de les autoritats va ser bloquejar l'accés a la nostra web.

Per a milions de persones, les veritables fonts d'inseguretat han estat els sistemes policials i de justícia corruptes i ineptes, la brutal repressió a la dissidència política, la discriminació inclement i les desigualtats socials. A Tunísia, després d'anys de repressió brutal contra la dissidència, a la qual es va torturar en nom de la lluita contra el terrorisme, milers de persones van sortir al carrer per protestar per aquesta política repressiva i per la manca d'oportunitats econòmiques. La revolució dels gessamins va acabar amb dècades del govern de Ben Alí i es va estendre a Jordània, Algèria, Iemen, Bahrein, Líbia o Egipte, on també s'ha posat fi a dècades d'abusos del Govern Mubarak.

Les desaparicions forçades s'han consolidat al llarg d'aquesta dècada. Al Pakistan o a Iemen eren excepcionals abans de l'11-S. Des de llavors, centenars de persones, sinó milers, han estat víctimes de detenció arbitrària i reclusió secreta.

La tortura es va legitimar des d'administracions com la dels Estats Units. Després de prendre possessió del seu càrrec, el president dels Estats Units, Barack Obama, va manifestar que no s'aprovaria l'ús de la tortura ni altres maltractaments. Una mesura molt ben rebuda, però a dia d'avui no només no s'ha donat ni un sol pas per investigar l'ús de la tortura, malgrat que l'ex-president George Bush va reconèixer haver-la autoritzat expressament, sinó que s'ha justificat Guantànamo per trobar el lloc on s'amagava Osama Bin Laden i matar-lo sense judici.

Tampoc han volgut dir res sobre aquest tipus d'abusos països com Espanya, Itàlia, Regne Unit o Suècia, ni tan sols a l'hora de transferir detinguts a països amb alta tradició d'abusos. Ho van fer, aferrant-se a unes garanties diplomàtiques basades en el "prometo no fer-ho mai més". I tot i que països com ara Espanya, Lituània, Macedònia o Regne Unit han reconegut que no han investigat a fons la seva participació en els programes de lliuraments extraordinaris i detenció secreta de la CIA, en d'altres, com a Romania, se segueixen negant les evidències de col·laboració.

Ja el 2005, qui llavors era secretari general de les Nacions Unides, assenyalava: "Posar en perill els drets humans no pot servir a la lluita contra el terrorisme. Contràriament, facilita al terrorista la consecució dels seus objectius". I, efectivament, els atemptats terroristes contra la població civil no han deixat de produir-se durant aquesta dècada als Estats Units, Indo-

nèsia, Marroc, Espanya, Aràbia Saudita, Regne Unit, Afganistan, Uganda, Egipte o l'Índia, on el passat mes de juliol tres explosions a Bombai acabaven amb la vida de, com a mínim, 18 persones.

Malgrat que Obama va anunciar que Guantànamo es tancaria, dos anys després segueix allotjant entre les seves cel·les a 172 homes. Només un ha estat jutjat per un tribunal civil i cinc per comissions militars. La resta segueixen sense ser jutjats. Tot i que sigui tancat, centenars de persones continuen detingudes sense càrrecs, judici, ni revisió judicial, només a la base aèria nord-americana de Bagram, a l'Afganistan. I a nombrosos països del món, en nom de la lluita contra el terrorisme se segueixen retallant les llibertats. El que no podem permetre és que les víctimes dels abusos humans comesos per Estats o grups armats puguin caure en l'oblit.

Llibertat i seguretat: una equació possible

Jaume Saura Estapà

Professor de Dret Internacional Públic (UB) i president de l'Institut de Drets Humans de Catalunya



Una de les funcions principals de l'Estat és donar seguretat als seus ciutadans. Per això, en termes hobbesians, abandonem l'estat de naturalesa i signem un contracte social per crear el Leviatan. Ara bé, la seguretat no és un valor absolut i en societats i estats democràtics, ha d'anar lligada al respecte a l'estat de dret i a la garantia dels drets humans. En un context mundial de preocupació creixent per amenaces com el terrorisme internacional i el crim organitzat, això no sempre s'ha respectat.

Val a dir que les xacres del terrorisme i la delinqüència organitzada constitueixen per si mateixes atemptats contra els drets humans: a la vida, a la llibertat, a la seguretat... I que per tant, els autors intel·lectuals i materials d'aquests crims són responsables per la violació de drets humans, fins i tot a escala internacional si la gravetat dels fets permet considerar-los crims contra la humanitat. Però la resposta institucional a aquestes pràctiques il·legals ha d'estar ponderada pel respecte a valors d'igual rellevància, com la llibertat i els drets humans.

El professor Miguel Revenga, catedràtic de Dret Constitucional, ha sistematitzat sis manifestacions de les tensions que es produeixen entre seguretat i llibertat en el pla internacional: a) el menysteniment del dret internacional, que ha estat i continua sent el fonament d'unes relacions pacífiques entre els Estats; b) la relativització de la prohibició de la tortura i els tractaments inhumans o degradants (Abu Graib); c) la creació de espais d'excepció, com Guantànamo, per intentar eludir les garanties de l'estat de dret; d) la invasió sistemàtica de la intimitat de la ciutadania, al marge del control judicial; e) l'ampliació de les restriccions a drets civils bàsics com la llibertat d'expressió i el dret d'associació, i f) l'assentament de noves causes de discriminació entre nacionals i estrangers basades en la definició de perfils de risc que prenen en consideració creences religioses o característiques ètniques.

Les regressions en matèria de drets que contemplem a escala internacional es reproduïxen a escala espanyola, tal com han denunciat entre d'altres el Comitè de Drets Humans de l'ONU o el Tribunal Europeu de Drets Humans. El règim d'incomunicació durant 13 dies, establert en els articles 520bis i 527 de la Llei d'enjudiciament penal no només és una forma de maltractament en si mateixa, sinó que també afavoreix la tortura i la impunitat i vulnera drets civils precisos, com ara el d'escollir advocat, assistència mèdica, o informar sobre la detenció a familiars i amics, etc. D'altra banda, la tortura és una xacra que no cessa. Sense ser generalitzada, se'n documenten centenars de casos cada any, molts d'ells a presons catalanes. Casos que reben escassa atenció per part de la policia, l'administració i la judicatura. De fet, el Tribunal Europeu de Drets Humans ha condemnat dos cops Espanya (2004 i 2010) per no investigar suficientment denúncies creïbles de tortures. L'enduriment de les Lleis d'estrangeria i d'asil (2009) i la mateixa existència de Centres d'Internament d'Estrangers, en els quals privem de llibertat persones que no han comès cap delictes, així com la prohibició de partits polítics i l'obertura de processos penals contra mitjans de comunicació com Egunkaria, bàsicament per defensar la secessió del País Basc, van en la línia d'allò que apuntàvem més amunt.

Però l'onada de retallades en les llibertats civils sembla haver arribat als seus límits. Guantànamo ha estat denunciat per activa i per passiva, i Obama s'ha compromès a tancar-lo. El Tribunal Europeu de Drets Humans acaba de condemnar doblement el Regne Unit per l'assassinat i per la privació injustificada de la llibertat a civils per part de les seves tropes durant l'ocupació de l'Iraq.¹ El Tribunal Constitucional espanyol ha revertit la decisió del Suprem de prohibir la constitució d'un partit polític, Bildu, que complia escrupolosament la polèmica Llei de partits. I després d'un penós procés judicial de més de set anys, la direcció d'Egunkaria va ser absolta de qualsevol vinculació terrorista. Mentrestant, Espanya ha ratificat el Protocol per a la prevenció de la Tortura i a Catalunya s'ha constituït una Autoritat Nacional de Prevenció de la Tortura, encapçalada pel Síndic de Greuges, que ja està visitant tota mena de centres de detenció. Si tot això significa que hem entès que la legítima aspiració a una vida segura no és realitzable sense el ple respecte de les regles de la democràcia, l'estat de dret i els drets humans, vol dir que no estem tan malament.

1. Sentències de la Gran Sala, de 7 de juliol de 2011.

PER SABER-NE MÉS

Materials elaborats per: Eugènia Riera, Léonie van Tongeren i Paola Aramayo

De la gran quantitat d'informació que es pot trobar a la xarxa sobre els atemptats de l'11-S i les seves conseqüències, hem seleccionat algunes de les pàgines webs més destacades, que inclouen mapes interactius amb cronologies i vídeos dels atacs, el relat de testimonis directes, material acadèmic i periodístic rellevant.

9/11 Attacks. 102 minutes that changed America (<http://www.history.com/topics/9-11-attacks/interactives/witness-to-911>): en aquesta pàgina de *History Channel* hi trobareu una galeria de fotografies i vídeos, així com algunes de les emissions radiofòniques d'aquell dia als Estats Units en el moment dels fets. També destaquem aquest mapa interactiu, que mostra amb imatges de vídeo-aficionats com es van veure i viure els atacs des de diferents punts de Manhattan:



September 11: 102 Minutes (http://www.nytimes.com/packages/html/nyregion/20020526_WTC/index_CHRONO.html): En aquesta pàgina interactiva del diari *The New York Times* hi trobareu una cronologia dels atemptats, minut a minut, amb gràfics i relats del que passava en cada pis de les Torres Bessones. Estan comptabilitzades, per exemple, les trucades que es van fer des de cadascun dels pisos de l'edifici.

Inside 9/11 (http://channel.nationalgeographic.com/channel/inside911/ax/main_fs.html): Web del *National Geographic Channel* que inclou més de 50 entrevistes en vídeo a analistes, periodistes, familiars de víctimes, responsables polítics en matèria antiterrorista i dels serveis d'intel·ligència, entre els quals l'exdirector de la CIA i exsecretari de Defensa dels Estats Units, Robert Gates, o el coordinador de la lluita antiterrorista del departament d'Estat nord-americà, Cofer Black.

The September 11 Digital Archive (<http://911digitalarchive.org/>): Aquest arxiu digital conté més de 15.000 imatges, 40.000 històries de testimonis dels atacs i més de 1.500 emails enviats aquell dia. També hi trobareu vídeos, entrevistes, informacions periodístiques i documents oficials en relació amb els atacs.

September 11 News Archives (<http://www.september11news.com/>): Semblant al web anterior, en aquest podreu trobar un complet arxiu d'imatges i d'històries de l'abans, el durant i el després dels atacs, una cronologia dels principals esdeveniments, diversos articles en diaris i revistes, discursos i reaccions dels líders mundials, llibres i vídeos, així com un conjunt de dades i estadístiques.

9/11 Commission (<http://www.9-11commission.gov/>): Web oficial de la Comissió d'Investigació de l'11-S (*National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*), creada el novembre del 2002 pel Congrés dels Estats Units. Podeu consultar-hi l'informe final de la Comissió en pdf: *9/11 Commission Report* (<http://govinfo.library.unt.edu/911/report/911Report.pdf>), que conclou principalment que els atacs s'haurien pogut prevenir amb una millor actuació i coordinació de la CIA i de

l'FBI. Les conclusions de l'informe han estat molt criticades per diverses organitzacions, agrupades en el Moviment per la Veritat de l'11-S (*9/11 Truth Movement* -<http://www.911truth.org/links.php>-), que acusa els Estats Units d'estar darrere dels atemptats.

Web de la Biblioteca del Congrés dels EUA (<http://thomas.loc.gov/home/terrorleg.htm>): Aquesta pàgina, inaugurada el 2001, conté totes les lleis i resolucions aprovades pel Congrés nord-americà després de l'11-S. Entre aquestes hi ha la polèmica *Patriot Act*, promulgada quinze dies després dels atacs i que dota de més poder les agències de seguretat dels Estats Units. La llei ha estat molt criticada per organitzacions de drets humans perquè consideren que ha permès violar les llibertats civils en nom de la seguretat.

World Trade Centre Cams (<http://www.earthcam.com/usa/newyork/worldtradecenter/index.php?goto=hof>): Aquest web fa servir webcams, arxius i vistes àrees per mostrar la reconstrucció del World Trade Centre i d'altres esforços de recuperació a Nova York. També ofereix informació sobre el memorial i el museu de l'11-S.

Voices of September 11 (<http://voicesofseptember11.org/dev/index.php>): Web d'una ONG independent que ofereix informació, serveis de suport i esdeveniments anuals commemoratius per a famílies de l'11-S, treballadors que van participar en els rescats, així com supervivents. Recorda les vides i les històries de l'11-S i ofereix informació sobre recursos per a les famílies supervivents, programes de reconstrucció i projectes de memòria. També mostra entrevistes, fotos i cròniques de primera mà de treballadors que van participar en els rescats i de supervivents a Nova York, Shanksville i Washington.

Documentals i entrevistes

En els últims deu anys han sortit a la llum centenars de documentals sobre els fets de l'11-S i les seves conseqüències. Bona part d'aquesta producció audiovisual es pot consultar a la pàgina web *9/11 docs* (<http://www.911docs.net/>).

A banda, també destaquem la sèrie *The Rising: Rebuilding Ground Zero* (<http://dsc.discovery.com/tv/the-rising>), produïda per *Discovery Channel*, que inclou una desena de vídeos sobre el memorial que s'ha construït a l'anomenada Zona Zero de Nova York; el documental *9/11 The Conspiracy Files* (<http://video.google.com/videoplay?docid=6680224505086911340>), de la televisió britànica BBC, que analitza les teories conspiratives sobre els atemptats; i el nou documental de la cadena nord-americana CBS titulat '*9/11*' (http://www.cbs.com/specials/911/the_project.shtml): una versió actualitzada del documental filmat el 2002 que s'estrena aquest mes de setembre coincidint amb el desè aniversari.

Així mateix, també és interessant la sèrie d'entrevistes sobre l'11-S que ha fet la revista *Foreign Affairs: How America Changed its Projection* (<http://www.foreignaffairs.com/discussions/audio-video/911-perspectives>) i *Bush's Freedom Agenda* (<http://www.cfr.org/terrorist-attacks/911-perspectives-bushs-freedom-agenda/p25516>).

Articles interessants

Per saber-ne més de tot el que s'ha escrit sobre l'11-S us proposem de fer un cop d'ull a l'ICIP Dossier Bibliogràfic Número 2 (web www.icip.cat, apartat Biblioteca/Dossiers temàtics), que inclou un llistat dels articles més interessants sobre aquesta matèria publicats recentment a les revistes especialitzades de la Biblioteca de l'ICIP.

També podeu consultar els articles sobre temes de terrorisme del *Transnational Institute* (<http://www.tni.org/taxonomy/term/102/%2A/feed>), un centre d'anàlisi i investigació sobre temes candents de l'actualitat que té la voluntat d'afavorir la reflexió i el pensament crític i proposar alternatives per a un món més sostenible, just i democràtic. L'Institut, amb seu a Amsterdam, té un apartat dedicat a qüestions de Pau i Seguretat.

Altres materials

Coincidint amb el desè aniversari dels atacs, el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) inaugura el 8 de setembre l'exposició 'Memòria fragmentada. 11-S NY Artefactes a l'hangar' (http://www.cccb.org/ca/exposicio-mem_ria_fragmentada-35962), del fotògraf Francesc Torres. Es tracta d'una mostra fotogràfica de les restes físiques d'aquella tragèdia, més de 1.500 objectes, que es guarden a l'hangar 17 de l'aeroport JFK. L'exposició es presenta paral·lelament a l'*International Center of Photography* de Nova York, l'*Imperial War Museum* de Londres i el *Centro Palacio de Cibeles* de Madrid.

Com a objectes de record d'aquell 11 de setembre de 2001 també n'han quedat les portades dels principals diaris del món, que evocuen l'impacte dels atacs terroristes. Titulars com *War on America*, *Terror*, *U.S. Attacked*, *Bastards*, *Evil Acts* o *Acts of war* es podien llegir a la premsa nord-americana de l'endemà. Podeu consultar les portades dels principals diaris dels Estats Units i del món en aquesta pàgina (http://www.newseum.org/todayfrontpages/default_archive.asp?fpArchive=091201) del *Newseum* de Washington.

ENTREVISTA

Javier Rupérez, diplomàtic espanyol i primer director executiu del Comitè contra el Terrorisme de l'ONU

Eugènia Riera

Institut Català Internacional per la Pau



Javier Rupérez fa onze anys que viu als Estats Units. Ha passat per Washington, Nova York i Chicago: primer com a ambaixador d'Espanya (2000-2004), després com a director executiu del Comitè contra el Terrorisme del Consell de Seguretat de Nacions Unides (2004-2007) i, més tard, com a cònsol general d'Espanya a Chicago (2007-2011). Una dècada llarga en la qual ha estat testimoni dels efectes de l'11-S sobre la societat nord-americana i dels canvis en la lluita internacional contra el terrorisme.

Vostè era ambaixador als Estats Units el 2001. Com recorda l'11-S? Era a Washington?

No, justament era a Madrid, on teníem una reunió al ministeri d'Afers Estrangers. Són d'aquests dies que un recorda perfectament on estava. Eren les tres, hi havia un dinar i Piqué –aleshores ministre– em va dir: 'hi ha unes notícies estranyes de Nova York, assabenta't del que passa'. Després vem veure en directe l'acte del segon avió. Vaig estar diversos dies sense poder tornar a Washington.

Deu anys més tard, continua vivint als Estats Units, ara a Chicago. Ha canviat molt la societat nord-americana arran de l'11-S?

Segueix sent una societat treballadora, disciplinada, imaginativa... però sens dubte hi ha factors de canvi a causa dels atemptats. Ja no és la societat confiada d'abans. Hi ha una percepció difusa, però que es veu tots els dies, que el país no és invulnerable com es pensava i de certa incomoditat respecte a les manifestacions islàmiques. A més, tot el que ha suposat l'adopció de mesures de seguretat, les guerres de l'Afganistan i l'Iraq, ha recaigut sobre el pressupost nord-americà... El pressupost de Defensa s'ha més que duplicat en deu anys.

L'11-S serveix a l'administració Bush per fixar un eix del mal i declarar la guerra unilateral a l'Iraq. Es va actuar correctament?

Cal recordar que tot va començar a l'Afganistan, on aleshores pràcticament governava Ossama Bin Laden, i allà hi ha haver una resposta immediata dels EUA, l'opció militar, que va tenir el suport internacional. L'11-S va condicionar molt la política exterior nord-americana, s'havia de recuperar la seguretat i no hi ha dubte que sense l'11-S no hi hauria hagut Iraq... hi ha una sèrie de conseqüències que condicionen la resposta contra el terrorisme. Tal com es van produir els esdeveniments era inevitable la intervenció a l'Afganistan i era, no dic inevitable però pràcticament segur, que els EUA adoptessin mesures per evitar la presència de règims que jo anomenaria 'arabo-islamistes', que suposaven un factor constant d'instabilitat.

Veu justificades les guerres preventives?

És un tema complicat. Des del punt de vista estricte de dret internacional una guerra preventiva es difícilment justificable però cal veure en cada cas on som, si s'ha passat un determinat nivell on la guerra preventiva és inevitable.

La guerra contra el terror també va comportar detencions arbitràries, controls dubtosos en les comunicacions, violacions de drets humans a Abu Ghraib i Guantánamo... Tot s'hi val en nom de la seguretat?

No, no, és clar que no. En nom de la seguretat no es pot permetre qualsevol violació dels drets humans però al mateix temps és evident que sense seguretat no hi ha llibertat, això també ho saben els bascos. Són equacions complicades i, per descomptat, els nord-americans han acceptat les limitacions en la seva llibertat de moviments en favor de la seguretat. També cal recordar que el terrorisme mateix desestabilitza les societats. És un món complicat on cal anar en molt de compte.

De Bush a Obama... Ha estat eficaç la lluita antiterrorista dels últims deu anys?

Als EUA sí, efectivament, perquè porten deu anys sense un atac semblant a l'11-S i no és perquè els terroristes no ho hagin intentat.

Ha millorat, doncs, la prevenció antiterrorista? Els serveis d'intel·ligència no van detectar l'11-S i van fallar amb les armes de destrucció massiva a l'Iraq...

Clarament sí, ha millorat. L'11-S va evidenciar que no hi havia cap tipus de comunicació entre l'FBI i la CIA, hi havia una espècie de mur i això va facilitar l'activitat dels terroristes. En això alguna cosa hem millorat i s'ha avançat moltíssim en tot el que és el finançament dels terroristes. Es coneixen més les arrels, els mètodes d'actuació, les connexions...

El món és més segur ara?

Sí, jo crec que sí. Amb totes les cauteles possibles, en general estem millor del que estàvem abans dels atemptats, hi ha més col·laboració internacional, més consciència del perill i més capacitació tècnica. Però també cal dir que a Europa hem tingut l'11-M, Beslan, el 7-J... i tots tenien el mateix origen de terrorisme islamista. No hi ha dia sense atemptats a l'Afganistan, l'Iraq, la Índia... on moren milers de persones. Hem d'estar relativament satisfets però ser conscients que encara falta molt per fer perquè el terrorisme es redueixi de manera significativa a tot arreu, no només a Occident. No ens podem permetre un sol acte de terrorisme.

Com valora la seva etapa com a director executiu del Comitè contra el Terrorisme de Nacions Unides?

Va ser molt interessant, encara que també bastant frustrant perquè a Nacions Unides es depèn de la voluntat de molts països que no sempre es posen d'acord... és el món de les sobiranes nacionals. Al Comitè vem haver de posar en pràctica la resolució 1373, que és la Carta Magna en la lluita internacional contra el terrorisme. Vem treballar perquè totes les mesures es possessin en pràctica a tots els Estats membres. Ho vem fer en tres anys i continua funcionant. Per a mi va ser una gran satisfacció, a nivell personal i polític, però no està tot fet. S'ha d'insistir en la cooperació internacional i en la necessitat que cada país faci seves les normes internacionals.

On situaria ara la màxima alerta terrorista?

El Pakistan, sens dubte, és un forat negre. I també hi ha sucursals identificables molt perilloses al Iemen, Somàlia, al nord de Mali, al Sàhara, al sud d'Algèria...

Quin futur veu per l'Afganistan? La retirada militar dels EUA ajudarà a l'estabilització del país?

Pot passar qualsevol cosa. A l'Afganistan s'han produït avenços relativament importants en la seguretat i l'estabilització política, però fins i tot el 2014, quan tingui lloc l'última retirada, crec que s'hi hauria de quedar alguna força occidental, per evitar que el país caigui en un conglomerat delictiu com va passar després de la retirada dels soviètics. I potser també caldrà replantejar-se els objectius militars, pensant en accions més puntuals com la que es va fer amb Bin Laden.

Què representa la mort de Bin Laden? És un èxit per Obama?

És un èxit pels Estats Units, ha estat una satisfacció nacional de d'un punt de vista simbòlic. Però pel què fa a la lluita antiterrorista, tal com veiem al Pròxim Orient, els mateixos terroristes segueixen colpejant perquè les llavors que va plantar estan massa difoses malauradament.

Per què calia matar-lo i no detenir-lo?

Són situacions límit. Cal posar-se al lloc de les tropes que eren allà i que van haver de prendre les decisions sobre el terreny. La desaparició és una bona notícia, punt.

TRIBUNA

Situació maputxe i protesta social al Xile d'avui

Blaise Pantel

Observatori Ciutadà, Xile

Plataforma Civil per a la Llibertat dels Presos Polítics Maputxe, Barcelona



Han passat dues dècades des del final de la dictadura a Xile, des de l'anomenada "transició democràtica" el 1990 fins al dia d'avui, amb quatre governs successius de la Concertació, coalició de partits polítics de centre-esquerra, i l'actual govern de dreta de l'empresari Sebastián Piñera. Des d'una perspectiva global, Xile ha adquirit una imatge positiva: creixement econòmic amb un augment constant del PIB, disminució de la pobresa i de l'extrema pobresa, estabilitat institucional, baixa corrupció, entre d'altres. Ha estat considerat com el laboratori del capitalisme nord-americà, sota les doctrines dels *Chicago Boys* que van ser encarregats de generar un model neo-liberal on regeix la llei del mercat: educació, salut i sistema de pensions privatitzats; protecció social i laboral mínima, privatització dels recursos naturals (rius, llacs, mar, minerals i subsòls), entre alguns exemples.

Xile s'ha convertit en un important productor mundial en matèries primeres i productes industrials, com ara el coure a les mines del nord del país, la fusta i les plantacions forestals de pins i eucaliptus al sud, incloent-hi la indústria cel·lulosa i la del salmó, amb el desenvolupament de la piscicultura a rius, llacs i mar. La producció energètica xilena ha enfocat el seu desenvolupament en l'energia hidràulica, utilitzant rius i llacs serrans des del sud del país fins a la Patagònia per a la generació d'electricitat i explorant noves fonts d'energia com ara la geotèrmica.

En realitat, la imatge d'un model econòmic reeixit i d'una transició democràtica triomfant, que culmina amb la integració del país a l'OCDE el 2010, amaga greus desigualtats, exclusió, discriminació i violació dels drets humans, a més d'impactes socio-ambientals a gran escala. Tant els pobles indígenes, que són nou a Xile i que corresponen almenys al 10% de la població total, com la societat civil en general, han manifestat al llarg dels anys el seu rebuig a la imposició d'un model econòmic nociu per al medi ambient, lucratiu per a uns pocs, que impedeix una participació efectiva de la ciutadania en la presa de decisions, i que agreuja la situació d'espoli territorial al qual estan sotmeses les comunitats locals que no tenen garantit l'accés a recursos naturals com l'aigua.

Val la pena destacar, llavors, que durant aquests últims vint anys, el poble maputxe, que és el poble indígena més important del país per la seva història i la seva cultura, i les organitzacions de la societat civil de drets humans i socio-ambientals, han generat mobilitzacions constats i denúncies per a la defensa de territoris amenaçats per indústries extractives donats els greus impactes ambientals, socials i culturals. Es constata que s'imposa una lògica de mercat i de privatització dels recursos naturals que posa en perill tant els ecosistemes existents, com els propis habitants dels territoris afectats, els quals, en molts casos, pertanyen a pobles indígenes.

En aquest context, el poble maputxe ha estat un actor fonamental per a la defensa de territoris amenaçats, reivindicant drets ancestrals sobre recursos naturals que la legislació xilena lliura en concessió a particulars i a grans empreses industrials i energètiques nacionals i estrangeres. El cas Ralco, a la regió del Bio Bio, és un exemple emblemàtic de com l'empresa transnacional Endesa ha estat beneficiada per l'Estat xilè per construir una mega-central hidroelèctrica que va inundar terres maputxe, amb els seus cementiris, generant una matança cultural programada per aquestes comunitats i un mal irreversible en aquesta conca. Malgrat la Llei Indígena promulgada el 1993, que tenia entre d'altres objectius la protecció de les terres indígenes, van ser privilegiats els interessos econòmics particulars per sobre dels drets dels pobles indígenes. Durant l'última dècada, els casos s'han multiplicat i les comunitats maputxe segueixen en primera línia davant aquests "nous conquistadors".

Utilitzant la política del garrot i la pastanaga, implementant polítiques públiques folklòriques i assistencialistes basades en un clientelisme agut, l'altra resposta de l'Estat xilè a les demandes maputxe ha estat criminalitzar la seva protesta. Fa una desena d'anys, lleis especials hereves de la dictadura com ara la Llei Antiterrorista, han estat eines jurídiques per fer callar les demandes indígenes i estigmatitzar desenes de dirigents maputxe com a terroristes. Això ha estat denunciat per nombroses organitzacions indígenes i de drets humans, nacionals i internacionals. Així mateix, diversos organismes de Nacions Unides han manifestat la seva preocupació per la utilització de la Llei Antiterrorista en no adequar-se als estàndards internacionals de drets humans i indígenes. Han exigint a l'Estat xilè no utilitzar aquestes lleis especials en el marc del conflicte maputxe i aplicar els tractats internacionals ratificats pel país, com és el cas del Conveni 169 de l'Organització Internacional del Treball sobre Pobles Indígenes i Tribals a Països Independents.

Com a conseqüència d'aquesta situació, dirigents maputxes empresonats i condemnats sota la Llei Antiterrorista han portat a terme dues vagues de fam, el 2010 i el 2011, per denunciar la constant criminalització de les seves demandes i la violenta repressió policial a les quals estan sotmeses les comunitats, amb morts inclosos, que lamentablement queden en total impunitat.

És en aquest marc que a Espanya i en particular a Catalunya diferents col·lectius ciutadans i de recolzament al poble maputxe han portat a terme durant aquests últims temps manifestacions per visualitzar i denunciar la situació del poble maputxe i per qüestionar la construcció de mega-centrals hidroelèctriques a la Patagònia xilena amb el polèmic projecte anomenat HydroAysén. Des del maig del 2011, veiem com existeix a Xile un ampli moviment ciutadà, estudiantil i indígena, plural i divers, que exigeix canvis estructurals profunds al país: una nova Constitució per reemplaçar la Carta Fonamental hereva de la dictadura; una major participació ciutadana en la presa de decisions; la llibertat dels presos polítics maputxe; una educació gratuïta i de qualitat, entre altres exemples. Si existeixen aquestes grans oportunitats al Xile d'avui, preguntem-nos quina és la voluntat política per fer-les efectives en el futur.

Urani empobrit: dues dècades de contaminació sense control

Doug Weir

Coordenador de la Coalició Internacional per a la Prohibició de les Armes d'Urani Empobrit



Han passat 20 anys des que, per primera vegada, a la Guerra del Golf de 1991, es van utilitzar de forma massiva municions d'urani empobrit que van deixar zones de Iraq i de Kuwait molt contaminades. Dues dècades després, i malgrat la protesta mundial en contra del seu ús, uns 20 estats¹ encara emmagatzemen i utilitzen aquestes controvertides armes, que, disparades des de vehicles blindats i avions, tenen la capacitat de perforar blindatges.

L'urani empobrit radioactiu i químicament tòxic, un subproducte de l'enriquiment de l'urani destinat a la indústria nuclear, ha demostrat ser un cancerigen per als humans, i els mateixos estats que produeixen i utilitzen aquest tipus d'armes administren i regulen amb molta cura el seu ús. Les autoritats militars del Regne Unit i d'Estats Units reconeixen que l'urani empobrit és perillós, i des de 1991 adverteixen les seves tropes en aquest sentit per garantir que l'exposició a la contaminació s'eviti tant com sigui possible. No obstant això, aquest principi, un cop més, no s'ha

estès als civils obligats a viure a les zones afectades per aquestes municions.

L'impacte que tenen aquestes armes sobre la salut humana segueix sent objecte d'encesos debats: el que les utilitzen neguen qualsevol dany mentre que els professionals de la salut informen, a Iraq i a altres països, de l'augment de casos de càncer i d'anomalies congènites. Els crítics argumenten que cap estudi epidemiològic a gran escala ha demostrat una relació causal entre les armes d'urani empobrit i la malaltia, al mateix temps que són plenament conscients de les dificultats inherents per dur a terme aquest tipus de recerca en entorns post-conflicte: moviments de població, col·lapse dels serveis de salut i censals, problemes de seguretat, falta de coneixements tècnics i d'equipaments, manca de transparència en relació amb l'ús d'aquestes armes, i prioritats sanitàries en competència, entre moltes altres.²

Actualment, la legislació en matèria de control d'armes no prohibeix la utilització d'armes d'urani. No obstant això, i atès que el seu ús és clarament contrari a tot un seguit de principis del dret internacional humanitari, s'està estenent la convicció, entre els estats i els dirigents polítics, que es necessària una solució per il·legalitzar el seu ús. Una solució d'aquest tipus pot exigir un canvi en el pensament que vagi més enllà del senzill impacte de causa i efecte de les mines terrestres i de les bombes de dispersió, i que condueixi cap a un nou paradigma basat en la precaució.

L'avanç cap a aquesta meta està en marxa, com ho demostra la introducció de prohibicions nacionals a Bèlgica i, a principis d'aquest any, a Costa Rica. La creixent inquietud sobre les armes d'urani es va veure reforçada per la resolució aprovada per una majoria aclaparadora a l'Assemblea General de l'ONU l'any passat en què 148 estats van recolzar la demanda d'una major transparència en relació amb els indrets on les armes han estat utilitzades.³

La total transparència és una qüestió crucial quan es tracta de minimitzar els riscos per a la població civil derivats de l'ús de les armes d'urani. L'Organització Mundial de la Salut, l'Agència Internacional d'Energia Atòmica i el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient, tot i que amb enfocaments diferents pel que fa als riscos que comporta l'ús d'urani empobrit, subratllen la importància de prendre consciència dels perills i del treball de neteja dels llocs contaminats. La negativa dels països que utilitzen aquest tipus d'armament a fer públiques ràpidament les dades relatives als objectius contra els quals s'ha llençat aquesta munició és una burla d'aquestes recomanacions. Per exemple, la transparència és una necessitat urgent a l'Afganistan, on les declaracions dels EUA, en què neguen haver utilitzat armes d'urani, han estat qüestionades pel president afganès Hamid Karzai, que recentment s'ha referit a la contaminació radioactiva conseqüència de les operacions dels EUA al seu país.

L'ús d'avions A10 nord-americans en la intervenció a Líbia també ha posat en primer pla la qüestió de la transparència. Malgrat les suposicions, molt esteses, segons les quals les bombes i míssils de creuer utilitzats en el conflicte estaven contaminant el país, l'anàlisi detallada d'aquestes armes no ha trobat cap evidència per donar suport a aquestes afirmacions.⁴ Es més, es va centrar tant l'atenció en aquest tipus d'armes que molta gent no es va adonar de la veritable història: el possible ús de projectils d'urani llençats pels avions nord-americans A10 i Harrier en les primeres etapes del conflicte. Igual que va succeir a Afganistan, els EUA van negar que els A10 utilitzessin projectils d'urani, afirmant que només estaven equipats amb projectils explosius d'alta capacitat.⁵ Si això és cert, podria indicar que Estats Units ha reconegut finalment que l'ús de les armes d'urani en el que anomenen "intervencions humanitàries" és contraproduent. Cal destacar que el règim de Gaddafi, ràpidament, va intentar generar propaganda a partir d'aquestes al·legacions.

La veracitat de les recents afirmacions dels EUA encara està en dubte, però no així la creixent oposició internacional a les armes d'urani. L'alliberament no controlat de materials radioactius en les guerres constitueix una pesada càrrega financera i política per als estats que es recuperen d'un conflicte, representa una amenaça per a la salut de la població civil, estén la por i va en contra de les normes més bàsiques de protecció ambiental i radioactiva. Aquesta pràctica inacceptable ha de ser aturada, i ho serà.

Per obtenir més informació, visiteu www.bandepleteduranium.org o vegeu la nostra animació introductòria *When the Dust Settles* (quan cau la pols), a www.youtube.com/user/ICBUW. Per estar al dia: www.twitter.com/ICBUW

1. Estats que emmagatzemen i utilitzen urani empobrit: <http://www.bandepleteduranium.org/en/i/21.html>
2. "A Question of Responsibility": <http://www.bandepleteduranium.org/en/docs/134.pdf>
3. "148 states call for transparency over depleted uranium use in UN vote": <http://www.bandepleteduranium.org/en/a/364.html>
4. "Claims that DU is used in missiles still appear to lack foundation": <http://www.bandepleteduranium.org/en/a/404.html>
5. "US denies depleted uranium use in Libya, but refuses to rule out future use": <http://www.bandepleteduranium.org/en/a/402.html>

Com fer front als efectes de les armes explosives

Richard Moyes

Coordinador de la Xarxa Internacional sobre Armes Explosives (INEW)



L'ús d'armes explosives en zones densament poblades tendeix a causar enormes danys als individus i a les seves comunitats. Ja sigui el bombardeig del mercat a Mogadiscio, els atacs aeris contra els pobles de l'Afganistan, els cotxes bomba a l'Iraq o els nens morts a causa del foc de morter a Gaza, la combinació de força explosiva i l'alta densitat de població produeix un patró previsible de sofriment. Aquests incidents han estat sovint considerats com una part normal, tot i que lamentable, dels conflictes i de la violència política. Una nova xarxa de ONGs, la Xarxa Internacional sobre Armes Explosives (INEW, International Network on Explosive Weapons) -fundada per Action on Armed Violence, Handicap International, Human Rights Watch, IKV Pax Christi, Medact, Norwegian People's Aid, Oxfam i Save the Children UK- creu que aquest patró pot ser modificat i que es poden evitar molts d'aquests morts i ferits.

Les armes explosives utilitzen les explosions i la fragmentació per matar i ferir persones allà on esclaten, i també per provocar danys en objectes, edificis i infraestructures. Abasten un ampli espectre d'armes, des de petites granades de mà fins a grans bombes que es deixen caure des de l'aire i múltiples sistemes de llançacoets. Malgrat aquesta diversitat en el funcionament i la mida, totes aquestes armes tenen una mateixa característica tècnica: esclaten i es fragmenten al voltant del punt de detonació.

Una pràctica comuna dels estats en relació amb aquestes armes és que tots ells les inclouen dins d'una ampla categoria: la de les armes que no utilitzen les policies de cada país. Tot i que la policia pot recórrer a la força letal de les armes de foc i altres opcions, com ara els aerosols químics, en poques ocasions les armes explosives es consideren eines acceptables pel risc que representen per a les persones que no són objectiu de l'atac. Així, la transició d'un estat cap a l'ús d'armes explosives indica un canvi en què les 'tasques policials' adopten una orientació més agressiva, i on els espectadors seran exposats a un risc potencialment letal.

El seguiment dels mitjans de comunicació dut a terme per l'ONG britànica Action on Armed Violence ha detectat l'ús d'armes explosives en zones densament poblades a 59 països i territoris entre octubre del 2010 i maig del 2011. Dels 13.406 morts i ferits en incidents armats, aproximadament el 87% eren civils. Save the Children ha posat de relleu l'impacte especial que aquest model de violència té sobre els nens.

Més enllà d'aquestes morts i lesions directes, la destrucció d'infraestructures vitals per a la població civil, com ara l'aigua i el sanejament, els habitatges, escoles i hospitals, es tradueix en un patró de major patiment a llarg termini. El més possible és que, aleshores, les víctimes i supervivents de les armes explosives hagin de fer front a problemes a llarg termini, com discapacitat, danys psicològics, i exclusió social i econòmica.

En els incidents i atacs que tenen com a conseqüència aquest patró de danys hi participen agents estatals i no estatals; alguns d'aquests incidents formen part dels "conflictes armats" establerts, d'altres no. El secretari general de la ONU, Ban Ki-moon, ha expressat la seva creixent preocupació per aquest model de sofriment i, en el seu informe de 2010 sobre la protecció dels civils en els conflictes armats, va instar a una major cooperació dels estats perquè facin públiques les dades sobre els danys i les seves pròpies polítiques en aquest àmbit.¹

En resposta a aquest patró de danys, hi ha tres vies per donar resposta que es poden treballar:

Una primera via hauria de qüestionar i plantejar dubtes sobre l'acceptabilitat de determinades armes explosives quan s'empren en zones poblades. Les armes que destaquen per la seva particular manca de precisió o l'impacte de les quals afecta una zona de gran extensió, utilitzades on se sap que hi ha una gran concentració de civils, són molt difícils de conciliar amb l'obligació moral de minimitzar els danys civils. Per exemple, Amnistia Internacional va declarar en resposta a la utilització de coets "Grad" a Misrata que "aquests coets són armes indiscriminades que no poden ser dirigides a objectius concrets; per tant el seu ús pot ser equivalent a crims de guerra".² Amb anterioritat, Human Rights Watch ja havia

insistit en els efectes indiscriminats de l'artilleria pesada en zones poblades. Aquestes tendències identificades per les organitzacions membres de INEW proporciona una oportunitat per fer preguntes sobre l'acceptabilitat d'aquests sistemes i demanar als països que utilitzen les armes explosives que en justifiquin l'ús continuat d'una manera molt més rigorosa del que han fet fins ara.

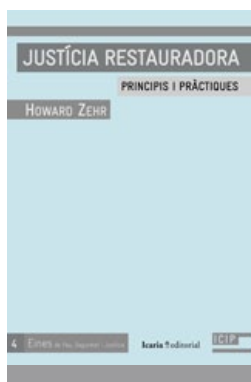
Una segona via hauria de reconèixer que quan un estat utilitza armes explosives contra la seva pròpia població, és un indicador que algun tipus de crisi s'està gestant. Aquests tipus d'incidents mostren una tendència de l'estat envers els seus ciutadans en què s'accepta l'exposició dels ciutadans a alts nivells de risc, una tendència que està en contradicció amb les normes habituals de protecció presents en la legislació nacional, així com en la legislació internacional de drets humans. L'ús d'armes explosives hauria de ser explícitament inclòs en la matriu d'indicadors utilitzats en els sistemes d'alerta temprana, de prevenció de conflictes i de prevenció de violacions greus, ja que suggereix una trajectòria d'escalada de la violència on la protecció dels ciutadans es debilita.

Finalment, la preocupació que provoca l'impacte de l'ús d'armes explosives en zones densament poblades pot proporcionar una altra manera de veure determinats patrons de violència que, d'altra manera, s'interpreten en termes polítics, sovint amb l'etiqueta de terrorisme. Aquesta classificació basada en la "motivació" està oberta a la manipulació política i a que els diferents grups utilitzin aquesta etiqueta per afavorir els seus propis objectius. El problema de les armes explosives en zones densament poblades no ve carregat amb aquest tipus de controvèrsies polítiques. No obstant això, ens permet detectar l'existència d'un patró internacional de danys, conseqüència d'aquest tipus de violència, que hauria de ser reconegut com una important qüestió humanitària a la que hauria de fer front, de forma urgent, la comunitat internacional.

Durant 2011 i 2012 INEW treballarà en la creació d'una col·laboració més àmplia amb la societat civil per treballar en aquests temes i fa una crida als Estats i a d'altres actors a prendre mesures per abordar i trobar una solució a aquest patró de dany.³

1. *Report of the Secretary-General on the protection of civilians in armed conflict*, 11 de novembre del 2010, S/2010/578, paràgrafs 48-51.
2. Amnistia Internacional: "Libia: nueva lluvia de cohetes contra Misrata", a <http://www.amnesty.org/es/news-and-updates/libia-nueva-lluvia-cohetes-contra-civiles-misrata-2011-06-23>, 24 de juny del 2011. Vegeu també la declaració d'Amnistia Internacional del 23 de juny del 2011 (IOR 63/002/2011), "African Union must prioritize the protection of civilians in conflict situations, - Pro-al-Gaddafi forces used inherently indiscriminate weapons including those banned internationally such as anti-personnel mines and cluster bombs, and *artillery, mortars and rockets in residential areas*".
3. Més informació a la pàgina web del projecte sobre armes explosives del United Nations Disarmament Research Institute www.explosiveweapons.info.

RECOMANEM



Justícia restauradora

Howard Zehr. *Justícia restauradora. Principis i pràctiques*. Barcelona: ICIP-Icaria, 2011

Què implica fer justícia quan s'ha comès un delictes? La justícia penal que predomina a les societats occidentals ens diu que el delictes és una violació de la llei i que la justícia exigeix determinar la culpabilitat i imposar un càstig; en definitiva que els agressors rebin el que es mereixen.

La justícia restauradora veu el delictes com una violació de la llei i de les relacions humanes i davant les males pràctiques se centra en les necessitats i les obligacions que es deriven de les mateixes. Les preguntes que es fa són: A qui s'ha danyat? Quines són les seves necessitats? A qui corresponen les obligacions? Fer justícia restauradora requereix que responguem als danys i a les necessitats de les víctimes, que els culpables retin comptes per reparar aquests danys i que les víctimes, els culpables i els membres de la comunitat s'involucrin en el procés.

Aquest llibre, com el seu títol indica, pretén oferir una visió general de la justícia restauradora. L'autor, considerat un dels fundadors de la pràctica de la justícia restauradora i un dels autors que més ha contribuït a desenvolupar-ne el concepte, descriu alguns dels seus programes i pràctiques, posant l'accent però en clarificar els seus principis i la seva filosofia.

E.G.



Costs of War

<http://costsofwar.org/>

No hi ha cap dubte que després de l'11-S hem dedicat una gran quantitat de recursos a lluitar contra el terrorisme. Ara bé, sabem exactament quants? Sabem quins són els costos humans i polítics de les mesures antiterroristes? Quins són els beneficis de les guerres post 11-S i quines haguessin pogut ser les alternatives (menys costoses i més efectives)?

Les respostes a aquestes i a d'altres preguntes ens les ofereix un grup interdisciplinari d'investigadors coordinat per l'Institut Watson de la Universitat de Brown (EUA) format per més de 20 acadèmics especialistes en economia, antropologia, ciència política, sociologia i dret.

Val la pena endinsar-se al seu web i observar els resultats de les seves recerques. Per exemple, el projecte *Costs of War* afirma que el cost final per als EUA estaria al voltant dels 4 bilions de dòlars, tot i posant de manifest que la majoria dels costos de les guerres "són invisibles als ciutadans nord-americans" i que, per tant, aquests no haurien estat estimats o comptats per obtenir aquesta xifra.

Resulta particularment suggerent la distinció entre costos polítics, econòmics i humans i el fet que no només enumeren xifres de civils morts, refugiats o desplaçats, sinó que s'atreveixen amb anàlisis més complicats, com els costos mediambientals, les conseqüències d'aquestes guerres en la vida de les dones o les erosions en les llibertats i violacions de drets humans. Finalment, a més de gràfics i estadístiques, també hi trobareu material audiovisual, així com informació sobre la metodologia utilitzada en la recerca.

L.v.T. & J.A.



United Explanations: the easy way to understand international affairs

www.unitedexplanations.org

United Explanations és una pàgina web, creada el novembre de 2010, que analitza l'actualitat internacional amb un llenguatge clar, simple i proper a la ciutadania. El lloc web intenta apropar tot el que succeeix al món buscant un punt de connexió entre els esdeveniments internacionals i els ciutadans, des d'una anàlisi experta i rigorosa però allunyant-se dels formats i llenguatge habituals de les revistes acadèmiques.

El principal objectiu de United Explanations és demostrar quina és la connexió entre la política internacional i la gent comuna del carrer perquè, a diferència del que es pensa sovint, les polítiques internacionals sí que tenen conseqüències reals en la nostra vida diària.

Sent una iniciativa d'emprenedoria social, United Explanations és una pàgina completament gratuïta i accessible a tothom, escrita en diversos idiomes (entre els quals anglès, català, castellà, francès, portuguès, etc.). Es tracta d'un projecte sense ànim de lucre i com a tal les aportacions ("donacions") no són remunerades. Actualment compta amb més de 90 col·laboradors ("donants") de diverses nacionalitats especialitzats en les relacions internacionals i 15 editors de seccions temàtiques com ara pau i seguretat, política, medi ambient, cultura, economia, gènere, desenvolupament, drets humans, dret internacional, gent i societat.

L.v.T.



Cronologia interactiva en 3D de les revolucions àrabs

Garry Blight; Sheila Pulham. *Arab spring: an interactive timeline of Middle East protests*. Guardian.co.uk
<http://www.guardian.co.uk/world/interactive/2011/mar/22/middle-east-protest-interactive-timeline>

La recent caiguda de Muammar Gaddafi és només un dels molts esdeveniments que hem vist en els darrers mesos. Per aquells que us heu pogut perdre entre tanta notícia, el diari britànic *The Guardian* ofereix una útil cronologia interactiva on cataloga els principals fets des que va començar la revolta a Tunísia, quan Mohamed Bouazizi es va calar foc a sí mateix en protesta perquè la policia havia confiscat la seva petita tenda de carrer de

frutes i verdures.

Els esdeveniments clau els podeu anar resseguint al passar verticalment el ratolí per la cronologia, de manera que les icones amb els diferents colors ens avisen de si hi ha hagut protestes i reaccions governamentals contra les protestes (verd), moviments polítics (taronja), canvis de règim (vermell) i respostes externes i internacionals (blau) a 17 països diferents. Finalment, clicant a cadascuna de les icones trobareu més informació sobre els diferents fets, així com enllaços a articles de diari relacionats.

A més de tota la informació regularment actualitzada que hi podreu trobar en aquest web, cal destacar el seu format molt atractiu que, juntament amb tot un conjunt d'elements interactius, us permetran entendre els esdeveniments que han tingut (i que segueixen tenint) lloc relacionats amb les diferents revoltes àrabs.

L.v.T.



Jo vaig ser un nen soldat

Lucien Badjoko; Katia Clarens. *Jo vaig ser un nen soldat*. Barcelona: La Campana, 2006

Li agraden els sons de la guerra. Pensa que està jugant, fins que se n'adona que no és un joc. És massa tard. És un nen de classe acomodada, fins que un dia canvia de vida. Vol ser un heroi, lluitar per la seva pàtria, tenir uniforme, sensació de poder, fins que un dia...

Pensant en les pel·lícules d'acció, es troba de sobte en el moment de l'allistament... I arriba la primera nit, els primers cops, la por, la sang, l'angoixa, la mort dels primers nens... No se n'oblidarà.

Però al cap d'uns dies ja és un d'ells, un militar, un nen soldat, un *kadogo*. L'objectiu és sobreviure. Té malsons. I odi.

I li comença a agradar aquella vida. Alcohol, cants, balls. Segueixen els cops, però ja no hi ha por. Exercici físic, xerrades morals, Déu, ràbia contra els enemics, tècnica de batalla... Aprèn a obeir ordres, a no fer preguntes. Imagina un futur paradís que recorda al dels suïcides islàmics.

Nens que perden amics perquè els hi salta una mina. Amics que es tornen enemics a la guerra següent. En el futur potser seran coneguts. Amics sense braços que demanen pietat a l'enemic.

Un dia arriba a comandant i ja no li peguen, ara pega ell. I mata, tortura, cada cop és més fàcil. Venjança. Hutus, tutsis. Venjança. I tornen els malsons. Sistemàtics i angoixants. Torna la por.

Disciplina militar. Malalties. Cicatrius. Nens de mirada dura. Nens que no es queixen mai. I més amics que salten per mines. Contradiccions.

La guerra li fa canviar de bàndol i passar per totes les fases. També és fet presoner i torturat i té sort de seguir viu. Però ja no té ganes de viure. Es suïcidarà?

En aquest llibre hi trobarem sempre la seva doble i ambigua personalitat: nen i soldat. Soldat implacable. Nen que s'enamora. Una dualitat difícil de pair, narrada amb una passió i qualitat narratives que no podem encasellar en els nostres esquemes. Una vida de pel·lícula que s'entrellaça amb la història recent del Congo, guerres civils i cops d'estat inclosos. Tot això, explicat en primera persona. En un llenguatge gairebé infantil. Posa la pell de gallina.

J.A.

ACTUALITAT

NOTÍCIES DE L'ICIP

L'ICIP commemora el Dia Internacional de la Pau

Un any més, l'ICIP commemorarà el Dia Internacional de la Pau, el 21 de setembre, amb un acte institucional amb la presència del president de l'Institut Rafael Grasa, que llegirà una declaració amb els compromisos contrets per l'Institut per al nou curs, la vicepresidenta del govern de la Generalitat, Joana Ortega, i la presidenta del Parlament de Catalunya, Núria De Gispert.

L'acte se celebrarà a la seu de l'ICIP i enguany es presentarà el catàleg del projecte d'art públic ESCOLTA, que s'ha desenvolupat al llarg del 2011, produït per l'Institut. El catàleg aplega les fotografies que els artistes Josep Asunción i Gemma Guasch (A+G) han fet a centenars de participants durant un procés d'escoltar-se el cor i també inclou cartes intercanviades entre diferents parelles, dins la iniciativa anomenada *Correspondències*. D'altra banda, durant l'acte també es projectarà el vídeo *Esborrar-se de mots*, dels mateixos artistes A+G.

Neix el Premi ICIP

Per tal de reconèixer la tasca i construcció de foment de la pau de particulars o organitzacions destacades en aquest àmbit, la Junta de Govern de l'ICIP ha aprovat la creació del Premi ICIP, que s'atorgarà anualment en una convocatòria ordinària, les bases de la qual es publicaran properament al web www.icip.cat.

La mateixa Junta també ha decidit que el primer Premi ICIP, amb caràcter extraordinari, es concedeixi al Parlament de Catalunya, en representar i simbolitzar la continuïtat i el llegat de dues institucions creades pel poble de Catalunya per fer de l'ideal de pau una realitat: Pau i Treva i el Consolat de Mar. El lliurament del Premi ICIP extraordinari tindrà lloc el pròxim 24 d'octubre al Parlament de Catalunya, coincidint amb la commemoració dels 40 anys del discurs de Pau Casals a la seu de Nacions Unides.

Seminari sobre empreses en situacions de conflicte

Els dies 20 i 21 d'octubre, l'ICIP celebrarà a Barcelona el seminari 'Empreses en contextos de conflicte' amb l'objectiu de reflexionar sobre les causes, les dinàmiques i les conseqüències de la participació de les empreses en els conflictes armats. En les conferències s'analitzarà el rol i les responsabilitats de les empreses en relació amb el mercat d'armes internacional (sobretot pel que fa a comerç d'armes lleugeres i convencionals), la provisió de serveis militars i de seguretat, i l'explotació i el comerç dels recursos naturals.

El seminari, que serà tancat al públic, està organitzat conjuntament pel professor Antoni Pigrau, catedràtic de Dret Internacional Públic de la Universitat Rovira i Virgili, el professor Bruce Broomhall, membre del departament de Dret de la Universitat de Quebec, i Maria Prandi, investigadora de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'ICIP obre un espai de seguiment de l'activitat de Nacions Unides

El web de l'ICIP ha inaugurat un nou espai per seguir l'activitat que porten a terme els diferents òrgans de l'ONU en matèria de seguretat i resolució de conflictes. S'hi han recopilat els documents més destacats de l'activitat de l'any 2010 del Consell de Seguretat de l'ONU, el Consell de Drets Humans, la Comissió de Consolidació de la Pau i la Comissió de Desarmament i Seguretat de l'Assemblea General de Nacions Unides. I també hi ha un apartat sobre l'Examen Periòdic Universal, un mecanisme de suport del Consell de Drets Humans, creat el 2006, que té la missió d'examinar periòdicament el compliment dels drets humans dels 193 estats membres de l'ONU.

Tota la informació està disponible en català i en castellà i s'ha agrupat amb l'objectiu de facilitar la feina de recerca a les persones interessades en conèixer de prop la tasca de l'ONU en l'àmbit de la seguretat. L'espai s'actualitzarà anualment i el podeu consultar des de l'apartat de 'Biblioteca/Dossier Temàtics' del web www.icip.cat.

Tots els materials de l'ICIP, en un catàleg

Ja està disponible al web de l'ICIP el 'Catàleg de Materials', un document on es poden consultar tots els materials produïts per l'Institut des de la seva creació: publicacions, exposicions i audiovisuals.

En l'apartat de Publicacions trobareu els llibres editats en les diferents col·leccions de l'ICIP, els *Working Papers*, els *Policy Papers* i els informes i documents. En l'apartat d'Exposicions, hi ha informació sobre les mostres fotogràfiques *Paraules descalces*. *Dones fent Pau*, *Srebrenica*, *memòria d'un genocidi* i *Iraqians*. Per últim, en l'apartat d'Audiovisuals, s'inclou la informació dels documentals *Om Mohammad* i *Srebrenica, 15 anys després*, els reportatges *Vida diària a Kabul*, la sèrie de clips *Iraq: Resistències* i els capítols del programa *Latituds* del Canal 33 produïts per l'ICIP.

NOTÍCIES DEL MÓN

El Tractat Mundial de Comerç d'Armes pren força

Les negociacions sobre el Tractat de Comerç d'Armes han fet un salt endavant aquest estiu després de la celebració de la Tercera Comissió Preparatòria, el juliol passat a Nova York. En les reunions va participar diplomàcia d'arreu del món i 140 organitzacions de la societat civil, també l'ICIP i les jornades es van tancar amb avenços importants gràcies al suport d'un gran nombre de països, entre els quals els cinc membres del Consell de Seguretat de l'ONU (Estats Units, Gran Bretanya, França, Xina i Rússia), que representen el 88% del comerç d'armes mundial. A banda, també es van manifestar a favor del Tractat un grup de bancs i inversors mundials amb més d'1,2 bilions de dòlars en actius, els quals aposten per acabar amb les transferències irresponsables d'armament.

El Tractat que ha de regular les importacions, exportacions i transferències d'armes a nivell internacional és previst que se signi l'estiu de l'any que ve a la seu de Nacions Unides. Queden encara moltes qüestions per debatre, per exemple, la possibilitat que el Tractat reguli també el comerç de municions o el nombre de ratificacions necessàries perquè el text entri en vigor. Les converses continuaran durant els pròxims mesos.

Més informació al web de l'ICIP.

Nova convocatòria del Premi Luis Valtueña de Fotografia Humanitària

L'associació Médicos del Mundo convoca, un any més, el Premi Internacional Luis Valtueña de Fotografia Humanitària, nascut com a homenatge i reconeixement als cooperants Luis Valtueña, Flors Sirera, Manuel Madrazo i Mercedes Navarro, assassinats a Bòsnia i a Ruanda mentre desenvolupaven tasques d'acció humanitària, els anys 1995 i 1997.

Enguany el guardó arriba a la quinzena edició i la convocatòria està oberta fins al 15 d'octubre. El primer premi està dotat amb 8.000 euros, que s'invertiran en una beca de treball destinada a la realització d'un projecte fotogràfic basat en temàtiques relacionades amb l'activitat de Médicos del Mundo.

En l'edició anterior es va premiar una sèrie sobre nens presoners en centres de Sierra Leone, del fotògraf basc Fernando Molerés.

Més informació al web <http://www.premioluisvaltuena.org/es>.

Una nova Líbia sense Gaddafi

Després de sis mesos de guerra, els rebels libis han aconseguit el poder de Trípoli, la capital del país, i han obligat el coronel Muammar al-Gaddafi a fugir del territori. El dictador es troba en parador desconegut 42 anys després d'accedir al poder i s'obre així un futur incert per a Líbia, de transició democràtica i reconstrucció del país. La comunitat internacional, reunida en una conferència internacional a París, ja ha anunciat la intenció de desbloquejar els fons libis emmagatzemats en bancs i propietats de l'estranger per tal que arribin a mans del Consell Nacional de Transició (CNT), l'òrgan polític dels rebels. De tota manera, per a portar a terme la reconstrucció de Líbia, abans caldrà posar punt final a la guerra, que encara continua. I és que l'OTAN té previst mantenir els bombardejos mentre Gaddafi representi una amenaça per la població civil.

Rafael Grasa, President de l'ICIP

Tica Font, Directora de l'ICIP

Eugènia Riera i Léonie van Tongeren, Coordinadores del número

Guifré Miquel, Coordinador de la revista electrònica

Disseny/Maquetació: ComCom

Han participat en aquest número:

Javier Alcalde, Paola Aramayo, Esteban Beltrán, Ricard González, Rafael Grasa, Elena Grau, Marta López, Guifré Miquel, Richard Moyes, Pere Ortega, Blaise Pantel, Judith Renner, Eugènia Riera, Jaume Saura, Alicia Sorroza, Alexander Spencer, Léonie van Tongeren, Doug Weir